

DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH

GMINA CZERNIEJEWO
2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
DANE DEMOGRAFICZNE	5
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKO-GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	7
PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY	8
PRZESTĘPCZOŚĆ.....	11
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	14
GRUPA BADANA.....	14
CEL BADANIA.....	15
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ	16
PRZEMOC DOMOWA	18
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE	20
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA.....	24
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE.....	25
UZALEŻNIENIA BEHAWIORLANE - UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH	27
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – ZABURZENIA ODŻYWIANIA.....	30
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY CZERNIEJEWO	32
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	34
GRUPA BADANA.....	34
CEL BADANIA.....	34
WYNIKI BADAŃ.....	35
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	43
METODOLOGIA	43
CEL BADANIA.....	43
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	44
WYNIKI	45
RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI	45
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL	47
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY	52
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE.....	54

SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ.....	57
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD	59
PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC	64
CZAS WOLNY	68
PODSUMOWANIE	69

WSTĘP

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Czarniejewo jest istotnym krokiem w identyfikacji i przeciwdziałaniu problemom społecznym, które dotyczą zarówno dorosłych mieszkańców, jak i dzieci oraz młodzież. W obliczu dynamicznych przemian społeczno-kulturowych, lokalna społeczność staje przed wyzwaniami, które wymagają szczególnej uwagi i systemowego podejścia. Dokument ten stanowi kompleksową analizę skali i charakteru problemów związanych z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze), uzależnieniami behawioralnymi oraz zjawiskami towarzyszącymi, takimi jak przemoc domowa czy cyberprzemoc.

Podstawowym celem niniejszej diagnozy jest dostarczenie rzetelnych danych, które umożliwią skuteczne planowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień. Badania oparte na opinii mieszkańców oraz analizie statystycznej pozwalają lepiej zrozumieć potrzeby społeczności lokalnej i wskazać obszary, w których interwencje są najbardziej potrzebne.

Gmina Czarniejewo jako odpowiedzialna jednostka samorządowa, stawia na holistyczne podejście do problemów uzależnień, angażując różnorodne instytucje i zasoby w celu budowania zdrowego i świadomego społeczeństwa. Niniejszy dokument będzie stanowić fundament dla tworzenia programów i strategii, które nie tylko przeciwdziałają uzależnieniom, ale również promują zdrowy styl życia oraz rozwój potencjału lokalnej społeczności.

Dokument ten ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugim kwartale 2025 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniami behawioralnymi a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk. Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Czarniejewo wśród trzech grup respondentów: dorośli mieszkańcy, sprzedawcy napojów alkoholowych oraz dzieci i młodzież szkolna.

DANE DEMOGRAFICZNE

Szczegółowe dane demograficzne pozyskane z Urzędu Stanu Cywilnego w Gminie Czerniejewo na dzień 31.12.2024 roku prezentuje poniższe zestawienie:

1. Liczba mieszkańców Gminy:
  - a. 2022: **stali 7105, czasowi 110. Łącznie 7215.**
  - b. 2023: **stali 7148, czasowi 86. Łącznie 7234.**
    - w tym kobiet: **stali 3602, czasowi 55. Łącznie 3657**
    - w tym mężczyzn: **stali 3546, czasowi 31. Łącznie 3577.**
  - c. 2024: **stali 7092, czasowi 94. Łącznie 7186.**

2. Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców Gminy:
  - a. 2022: **56**
  - b. 2023: **66**
  - c. 2024: **38**

3. Liczba orzeczonych rozwodów mieszkańców Gminy:
  - a. 2022: **21**
  - b. 2023: **23**
  - c. 2024: **20**

4. Liczba orzeczonych separacji mieszkańców Gminy:
  - a. 2022: **0**
  - b. 2023: **0**
  - c. 2024: **0**

5. Liczba urodzeń żywych w roku 2024: **51**
  - a. w tym chłopcy: **25**
  - b. w tym dziewczynki: **26**

6. Liczba zgonów w roku 2024: **85**
  - a. w tym mężczyźni: **50**
  - b. w tym kobiety: **35**

7. Liczba zgonów w roku 2023: **71**

a. w tym mężczyźni: **30**

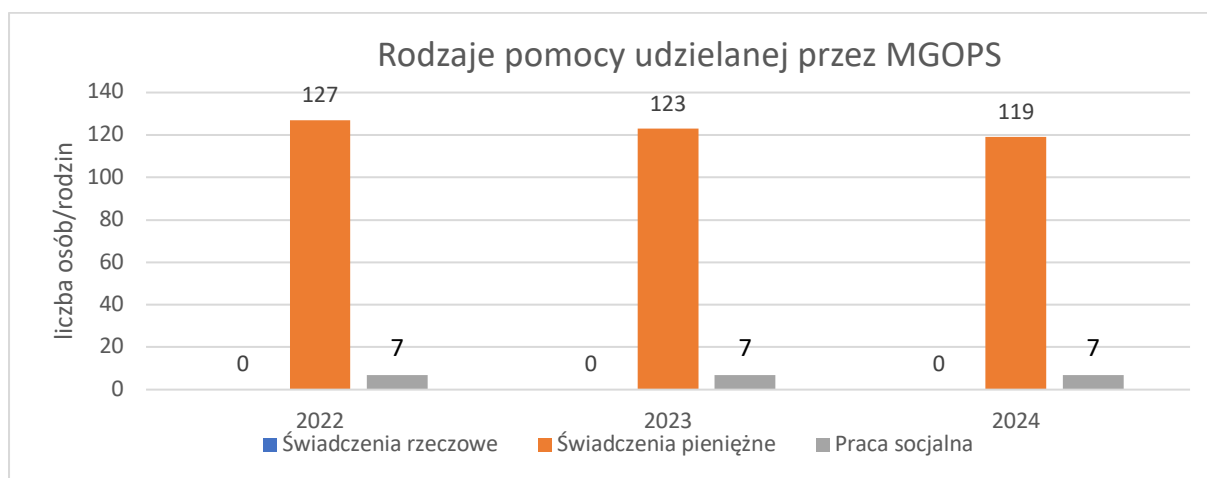
b. w tym kobiety: **41**

Gmina Czerniejewo charakteryzuje się stabilną, ale nieznacznie malejącą liczbą mieszkańców. Struktura płci pozostaje wyrównana, z minimalną przewagą kobiet. W ostatnim roku odnotowano ujemny przyrost naturalny – liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń, co wskazuje na proces starzenia się społeczności lokalnej.

Zauważalny jest również spadek liczby zawieranych małżeństw, przy jednoczesnym utrzymywaniu się liczby rozwodów na podobnym poziomie. Brak orzeczonych separacji potwierdza, że mieszkańcy decydują się raczej na trwałe rozwiązania formalne. Dane te wskazują na wyzwania związane z demografią gminy, które mogą mieć w przyszłości wpływ na politykę społeczną i lokalny rozwój.

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKO-GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba rodzin ogółem	173	169	169
W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	12	15	13

Powody przyznawania pomocy społecznej			
(liczba osób)			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Niepełnosprawność	42	42	31
Bezrobocie	29	25	21
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	29	37	37
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	0	14	13
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	8	58	50
Alkoholizm	55	13	10

Dane z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej pokazują, że liczba rodzin korzystających z pomocy utrzymuje się na podobnym poziomie, choć nieznacznie spada. Wśród powodów przyznawania wsparcia dominują problemy zdrowotne i społeczne, w szczególności niepełnosprawność, długotrwałe choroby oraz ubóstwo. Widoczny jest

również spadek liczby osób, którym pomoc przyznano z powodu bezrobocia i alkoholizmu, co może świadczyć o zmianie charakteru lokalnych problemów społecznych.

Na uwagę zasługuje pojawienie się zjawiska bezradności opiekuńczo-wychowawczej, które nie występowało wcześniej, a obecnie obejmuje niewielką, ale stałą grupę rodzin. Liczba rodzin zmagających się z problemem uzależnień pozostaje stosunkowo stabilna, choć waha się między latami. W zakresie udzielanych form wsparcia przeważają świadczenia pieniężne, natomiast pomoc rzeczowa praktycznie nie występuje, a praca socjalna obejmuje niewielką liczbę rodzin.

Ogólny obraz działalności MGOPS wskazuje, że głównym wyzwaniem stają się kwestie zdrowotne i materialne mieszkańców, a jednocześnie maleje znaczenie tradycyjnych czynników takich jak bezrobocie czy uzależnienia.

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

Liczba założonych Niebieskich Kart			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem NK	12	19	14

Instytucje zakładające Niebieskie Karty w 2023 roku:	
Nazwa instytucji:	Liczba kart:
Ośrodek Pomocy Społecznej	2
Policja	11
Placówki edukacyjne	1

Liczba incydentów związanych z przemocą domową zgłoszonych w latach:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	12	19	14
Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	58	80	72
Kobiety	20	30	23
Mężczyźni	17	27	22
Dzieci (do 18 r.ż.)	21	23	27
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	18	27	13
Kobiety	1	2	2
Mężczyźni	17	11	11
Liczba interwencji Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z przemocą domową:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	12	19	14
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego z powodu przemocy domowej:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	12	19	14
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego:			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Ogółem	4	4	6

Rodzaje udzielonej pomocy osobom doznającym przemocy domowej w 2024 roku:	
Rodzaj pomocy:	Liczba osób:
Pomoc psychologiczna	5
Pomoc prawna	6
Pomoc materialna (np. zakwaterowanie, żywność):	1

W ostatnich latach w Gminie Czarniejewo odnotowano wahania w liczbie zakładanych Niebieskich Kart – najwięcej ich było w roku 2023, a w kolejnym roku nastąpił spadek. Najczęściej inicjatorem procedury była Policja, rzadziej ośrodek pomocy społecznej czy placówki edukacyjne.

Liczba osób doświadczających przemocy domowej, którym udzielono wsparcia, wciąż pozostaje wysoka, przy czym największą grupę stanowią kobiety i dzieci. W 2024 roku widoczny był wzrost liczby nieletnich objętych pomocą. Jednocześnie zmniejszyła się liczba osób stosujących przemoc, wobec których podjęto działania – szczególnie widoczny był spadek w przypadku mężczyzn.

Działania Zespołu Interdyscyplinarnego były prowadzone na podobnym poziomie jak w latach wcześniejszych, a liczba spotkań w 2024 roku wzrosła, co wskazuje na intensyfikację pracy. Formy udzielonego wsparcia obejmowały głównie pomoc psychologiczną i prawną, natomiast pomoc materialna miała marginalny charakter. Dane te potwierdzają, że przemoc domowa pozostaje istotnym problemem społecznym, wymagającym stałego i zróżnicowanego wsparcia instytucjonalnego.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

<i>Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	161	132	125
Liczba nałożonych mandatów na sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	12	15	36
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	4	7	12
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej pod wpływem alkoholu/narkotyków	45	27	30
Zakłócanie porządku publicznego	27	25	24

<i>Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową</i>			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej	11	9	1

KLASYFIKACJA PRZESTĘPSTW			
2022 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	10	7	10
Groźby karalne	9	4	9

Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	13	10	13
2023 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	15	8	15
Groźby karalne	8	4	8
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	20	11	20
2024 r.	<i>wszczętych</i>	<i>stwierdzonych</i>	<i>zakończonych</i>
Znęcanie się na rodziną	11	5	10
Groźby karalne	13	6	13
Inne: Rozpijanie małoletniego, uchylanie się od płacenia alimentów	18	13	18

Dane dotyczące przestępczości pokazują, że liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków w ostatnich latach stopniowo spada, choć równocześnie wzrasta liczba mandatów i pouczeń nakładanych za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wskazuje to na bardziej rygorystyczne podejście do sprawców wykroczeń i zwiększoną aktywność prewencyjną Policji. Z kolei liczba kierujących pojazdami pod wpływem alkoholu i narkotyków utrzymuje się na zbliżonym poziomie, podobnie jak przypadki zakłócania porządku publicznego.

W obszarze przemocy domowej widoczny jest wyraźny spadek liczby policyjnych interwencji – w 2024 roku odnotowano ich jedynie pojedynczy przypadek, podczas gdy we wcześniejszych latach było ich więcej. Nie oznacza to jednak całkowitego ustąpienia problemu, a raczej zmiany w sposobie jego rejestrowania lub zgłaszania.

Analiza klasyfikacji przestępstw wskazuje, że przemoc w rodzinie i groźby karalne pozostają powtarzającymi się problemami, przy czym w ostatnim roku zmalała liczba stwierdzonych przypadków znęcania się, ale wzrosła liczba zgłoszeń dotyczących groźb karalnych. Dość

stabilnie utrzymuje się natomiast liczba spraw związanych z uchylaniem się od obowiązku alimentacyjnego czy rozpiciem małoletnich. Całość danych potwierdza, że główne problemy społeczne w obszarze przestępczości wiążą się nadal z uzależnieniami i patologiami życia rodzinnego.

GRUPA BADANA

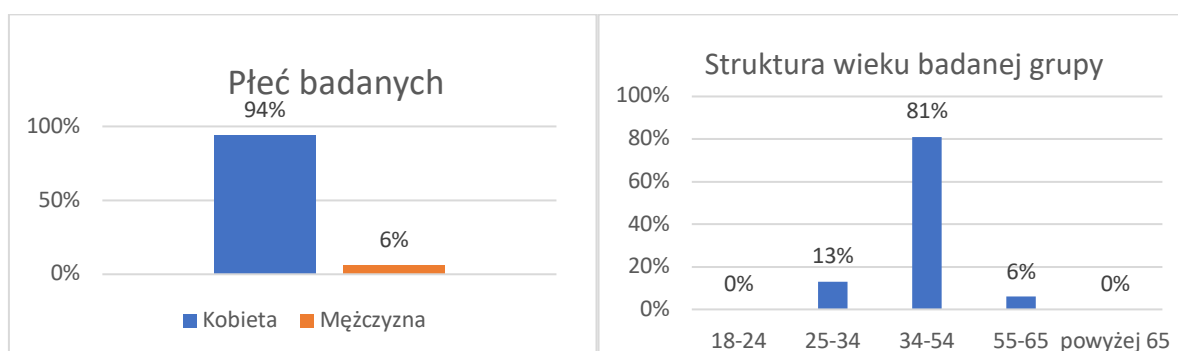
Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Czerniejewo**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia.

Zastosowane metody badawcze to:

- **PAPI** (ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, która polega na bezpośrednim, indywidualnym wywiadzie kwestionariuszowym. Respondenci wypełniali papierowe ankiety pod nadzorem ankietera, co pozwalało na uzyskanie wyczerpujących i dokładnych odpowiedzi (100 osób);

- **CAWI** (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Link do ankiety został umieszczony na stronie internetowej Urzędu Gminy (31 osób). Respondenci byli dokładnie informowani o anonimowym charakterze ankiety, co miało na celu zwiększenie ich komfortu i szczerości odpowiedzi. Dodatkowo, każdy respondent miał możliwość rezygnacji z udziału w badaniu w dowolnym momencie, co podkreślało dobrowolność udziału i mogło wpłynąć na zwiększenie jakości uzyskanych danych.

W badaniu wzięło udział **131** mieszkańców Gminy Czerniejewo co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji gminy. Analiza wyników pozwoliła na uzyskanie cennych informacji na temat preferencji, potrzeb i problemów społeczności lokalnej, co może stanowić podstawę do podejmowania decyzji przez lokalne władze oraz inne zainteresowane strony.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane z występowaniem na terenie gminy zjawiska przemocy domowej;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi:
  - uzależnieniem od hazardu,
  - zaburzenia odżywiania.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW
W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania poprosiliśmy mieszkańców Gminy Czarniejewo o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Czarniejewo.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców				
Problem	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	23%	52%	23%	2%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	29%	48%	16%	7%
Uzależnienie od alkoholu	39%	29%	16%	16%
Bezrobocie	32%	32%	19%	17%
Bieda, ubóstwo	23%	29%	29%	19%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	23%	29%	19%	29%
Przestępczość	23%	19%	39%	19%
Cyberprzemoc	35%	19%	29%	17%
Przemoc domowa	26%	23%	26%	25%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	35%	23%	19%	23%
Uzależnienie od papierosów	52%	23%	13%	12%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Czarniejewo najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są: **uzależnienia behawioralne (77%), zanieczyszczenie powietrza (75%) oraz uzależnienie od papierosów (75%).**

Poprosiliśmy również mieszkańców Gminy Czarniejewo o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	39%	42%	13%	3%	3%
Narkomania	19%	23%	16%	32%	10%
Nikotynizm	65%	23%	0%	10%	2%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	13%	23%	35%	16%	13%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	10%	19%	39%	19%	13%
Sieciholizm (uzależnienie od Internetu)	48%	35%	10%	7%	0%
Uzależnienie od hazardu	13%	13%	39%	19%	16%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzeniowolizm)	6%	16%	29%	26%	23%

Ankietowani mieszkańcy Gminy Czarniejewo uznali, że z zaproponowanych w tabeli zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi¹ w ich środowisku są: **nikotynizm (88%), sieciholizm (83%) oraz alkoholizm (81%).**

¹ Suma odpowiedzi: bardzo powszechne i dość powszechne.

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to:

- małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

- osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa

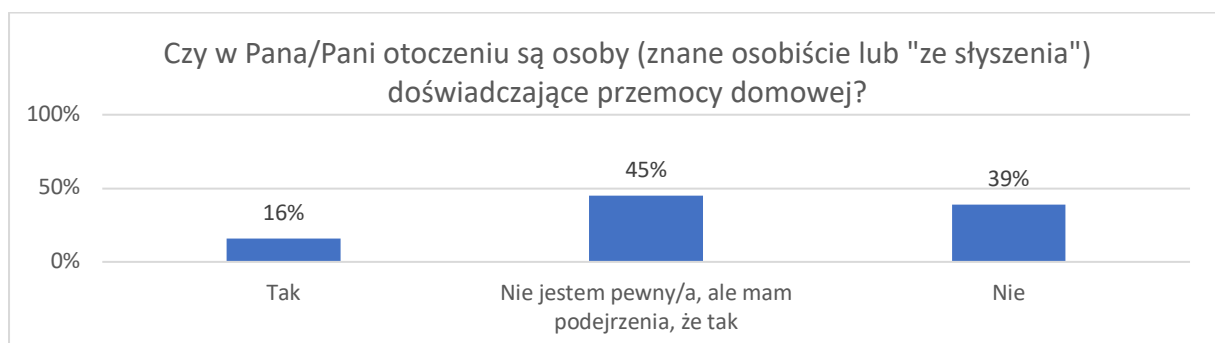
Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

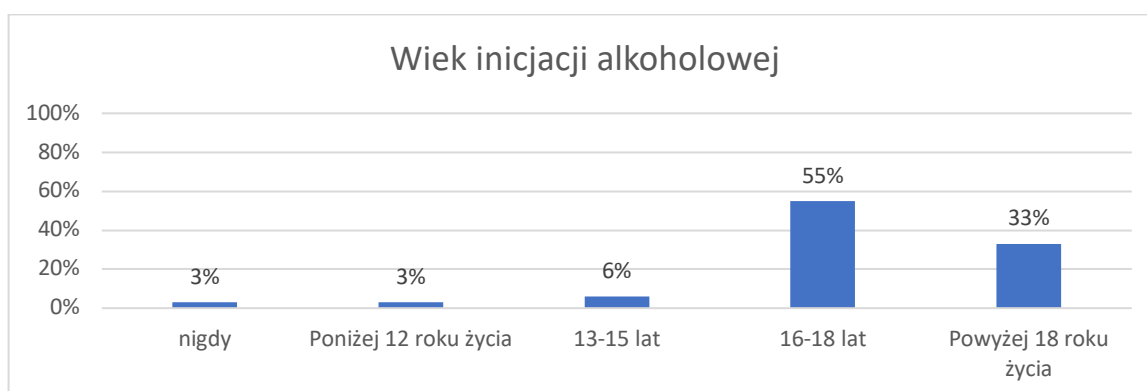
Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie stosującego przemoc lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o doznawanie przemocy lub stosowanie przemocy domowej.

Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Czerniejewo 16% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy domowej, a 45% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doznających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części badania był deklarowany wiek inicjacji alkoholowej. **33% z dorosłych mieszkańców Gminy Czerniejewo deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 55% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. a 9% na wiek poniżej 15 lat. 3% z respondentów nigdy nie piło alkoholu.

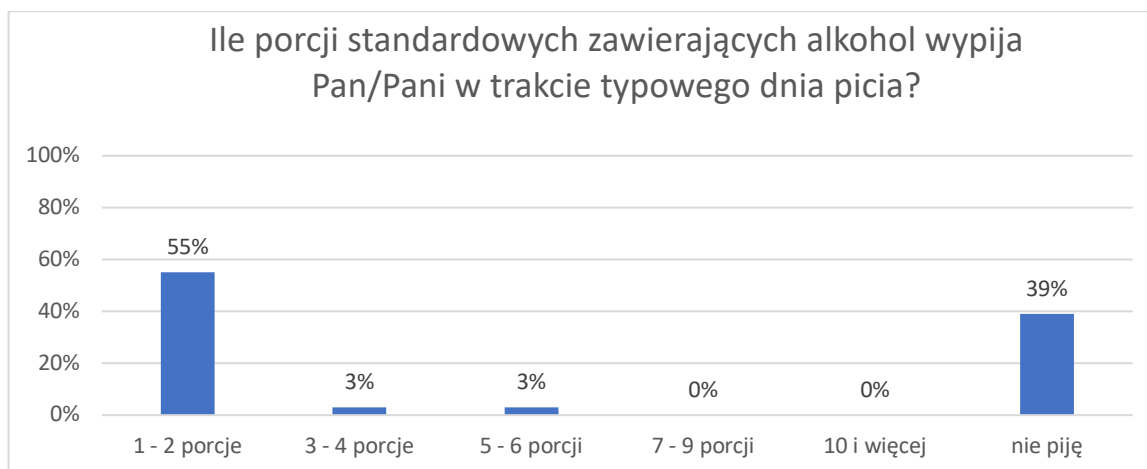

Kolejną badaną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu.** Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (45%).** Kolejno 23% osób przyznało się do spożywania alkoholu kilka razy w miesiącu, a 3% raz w tygodniu. 29% z respondentów wskazało, że są abstynentami.

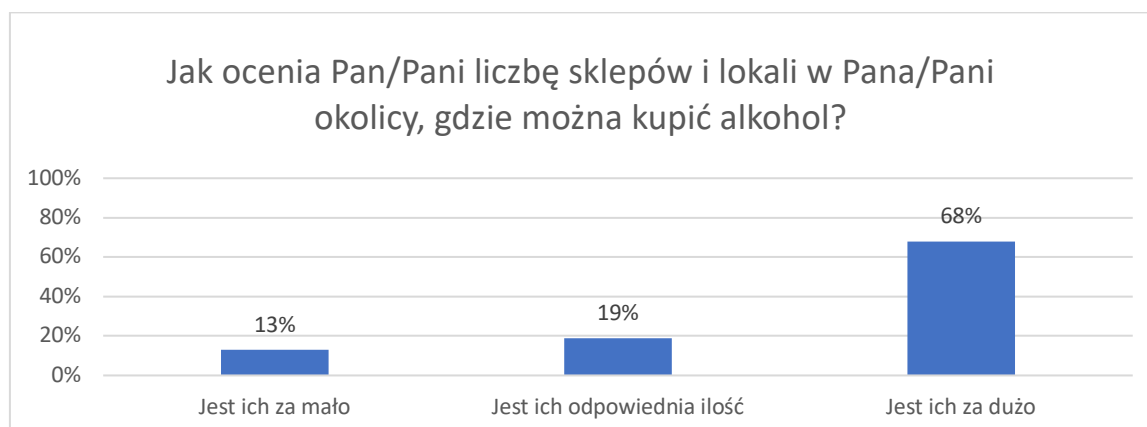

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklaruwali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1 – 2 porcji alkoholu (55%) oraz 3 - 4 porcji (3%).

13% badanych mieszkańców Gminy Czerniejewo uważa, że w okolicy znajduje się mała liczba punktów, w których można kupić alkohol, a dla 19% ankietowanych takich miejsc jest odpowiednia ilość. 68% uważa, że takich miejsc jest za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Czerniejewo, ponieważ **łącznie 84% mieszkańców nie zgodziło się z tym twierdzeniem.**

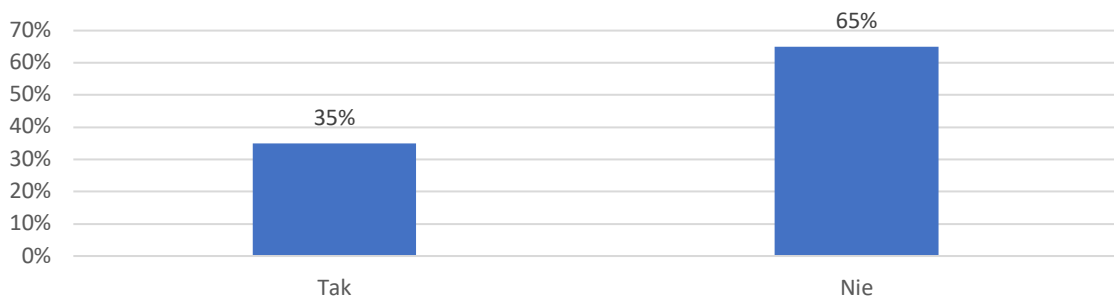
Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 93% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczyć dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **84% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 52% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

100% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 97% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 97% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	6%	10%	10%	74%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	77%	16%	3%	4%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	55%	29%	10%	6%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	29%	23%	42%	6%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	3%	0%	6%	91%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	3%	0%	0%	97%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	0%	100%

Zapytaliśmy również mieszkańców Gminy Czarniejewo, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **65% badanych odpowiedziało, że nie posiada takiej wiedzy** – świadczy to o konieczności rozpowszechnienia wśród mieszkańców gminy wiedzy na temat takich miejsc.

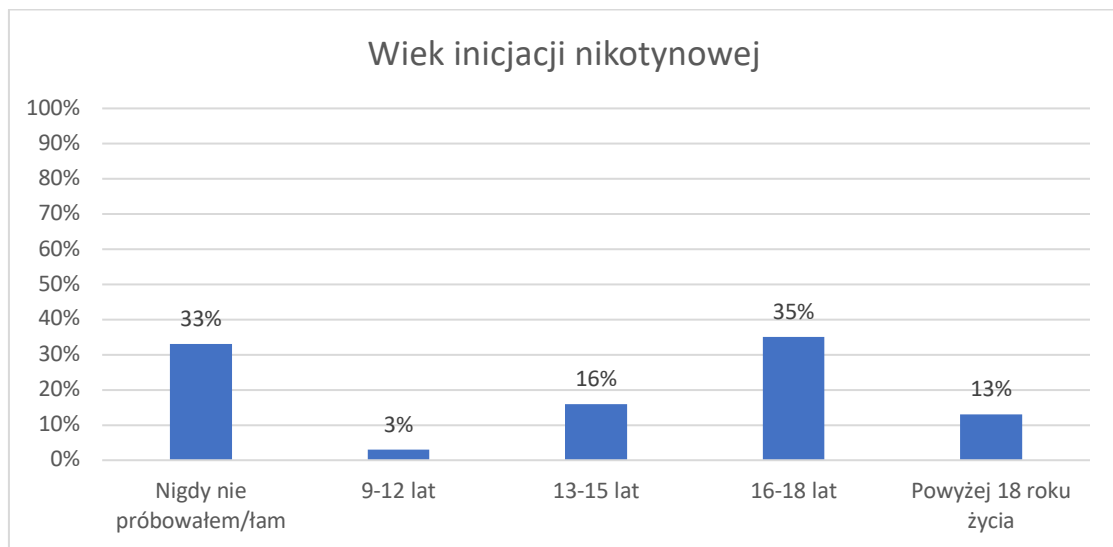
Czy wie Pan/Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

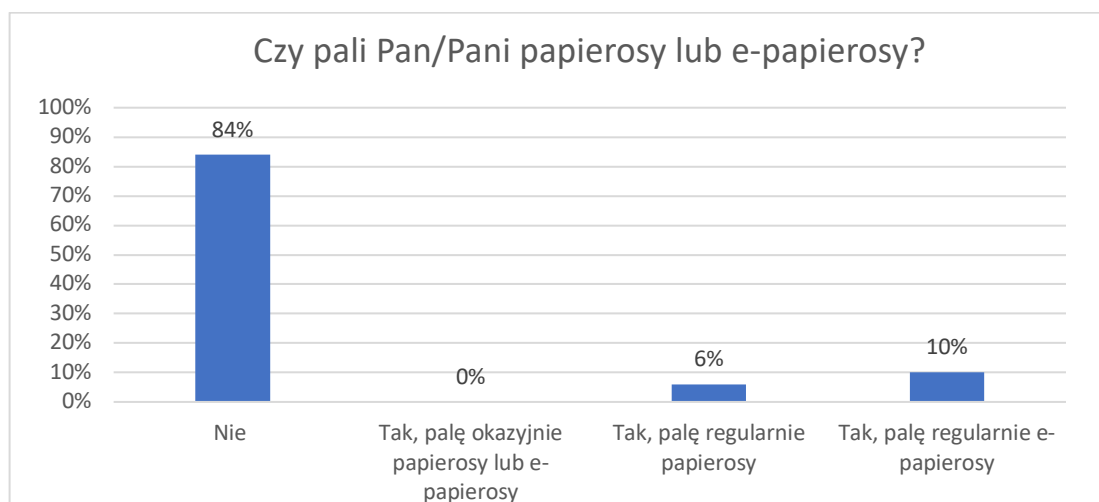
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii w tej części badania był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **tylko 13% z respondentów zadeklarowało, że zapaliło pierwszego papierosa jako osoba pełnoletnia**. 35% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat, a 19% poniżej 15 roku życia. 33% nigdy nie paliło wyrobów tytoniowych.

84% z ankietyowanych mieszkańców wskazało, że nie pali wyrobów tytoniowych. Regularne palenie papierosów i e-papierosów zadeklarowało łącznie 16% respondentów.

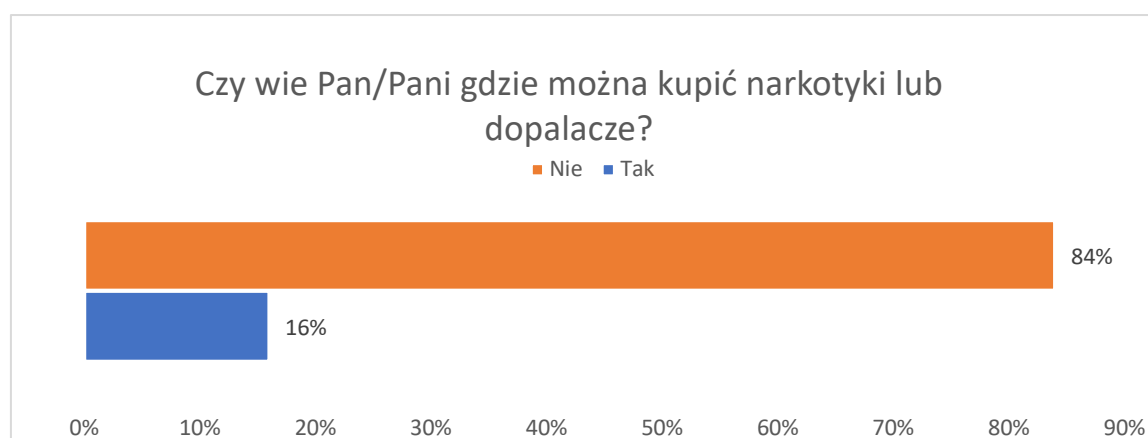
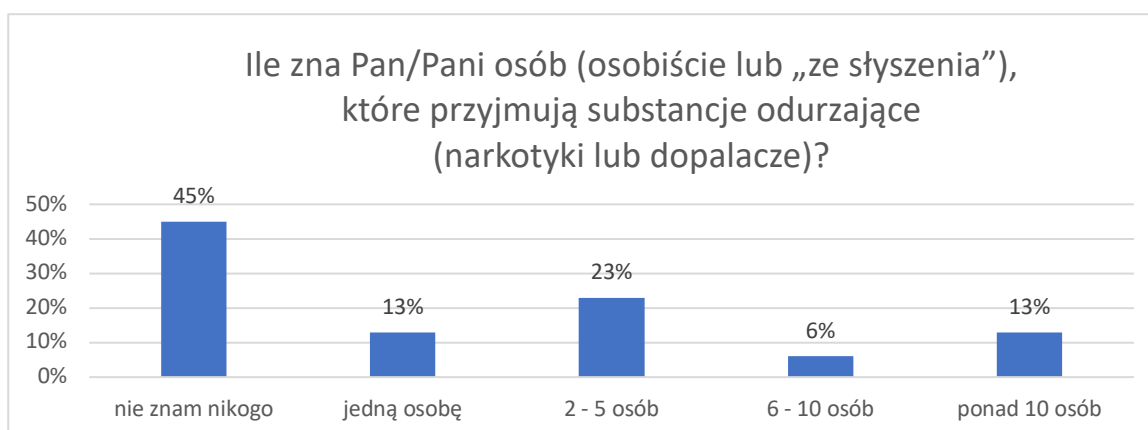

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

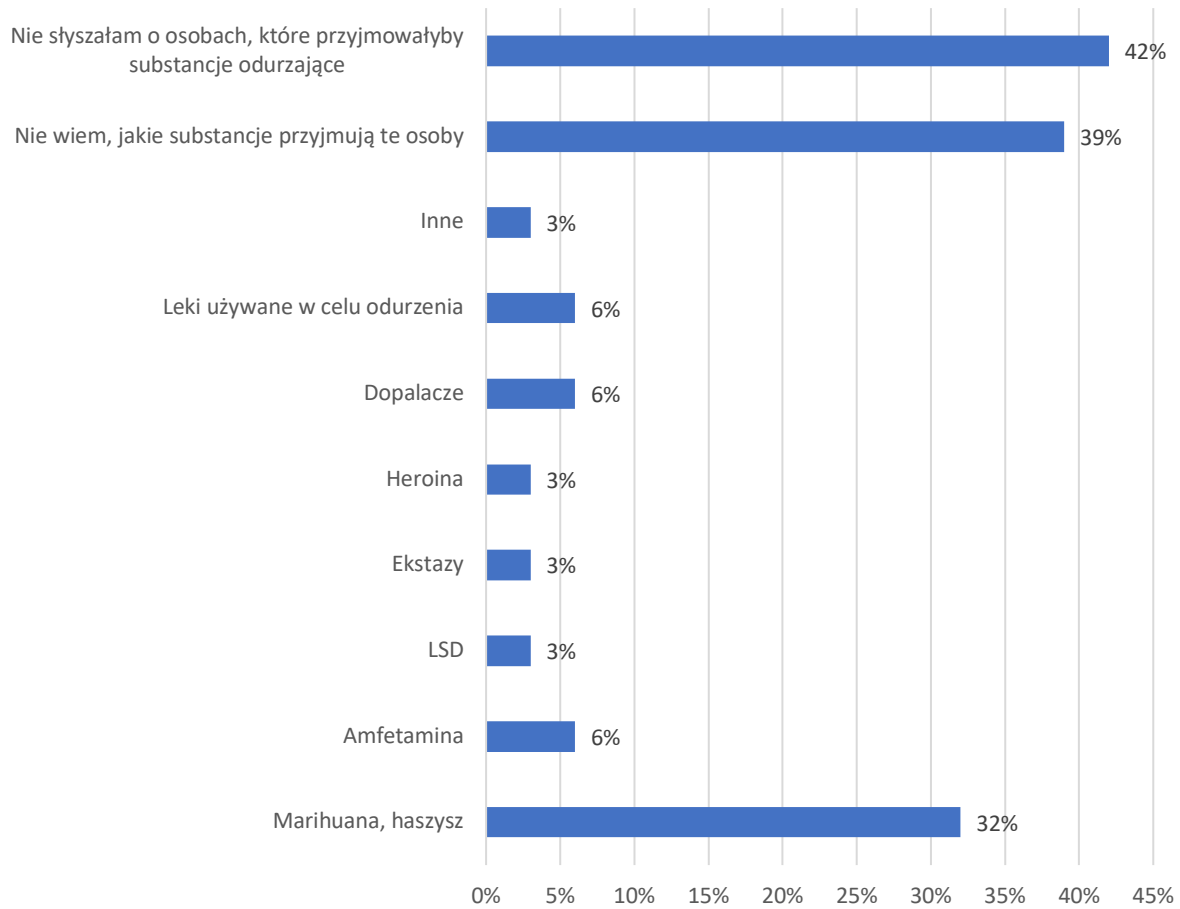
Kolejną część badania postaw mieszkańców Gminy Czerniejewo rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

55% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 45% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihuana i haszysz.**

84% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz?
(pytanie wielokrotnego wyboru)

Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.²

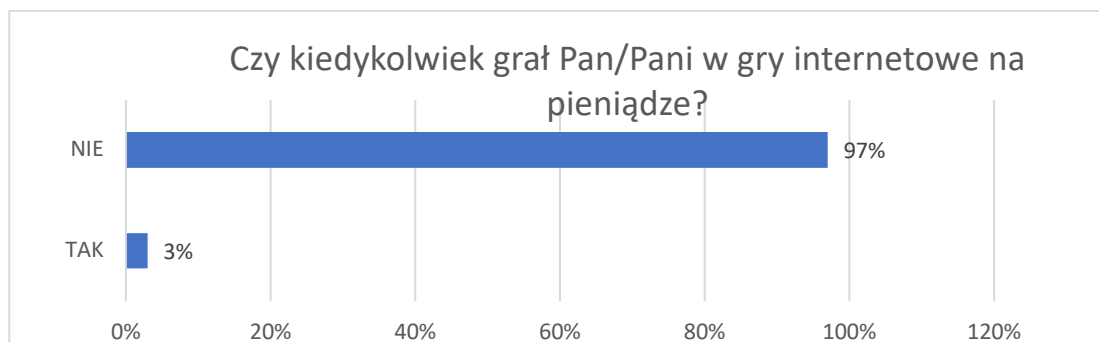
O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich.

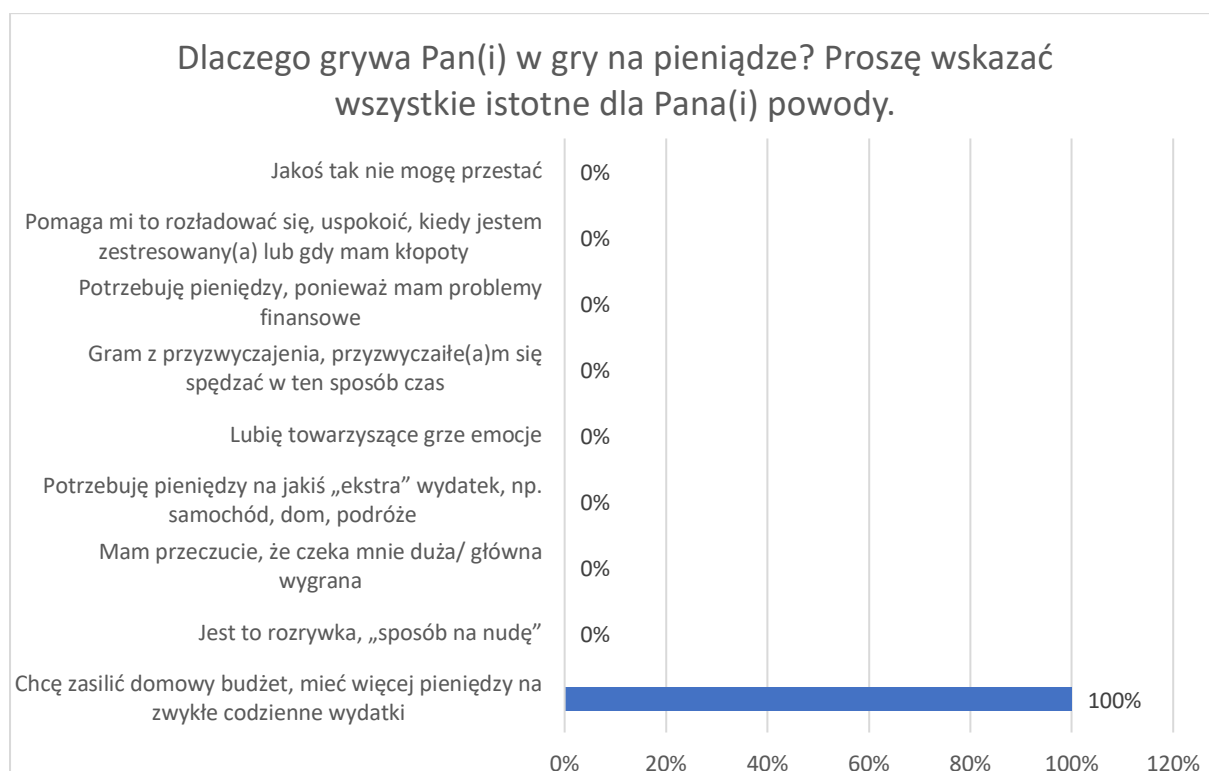
² www.salusprodomo.pl

Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Czarniejewo o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

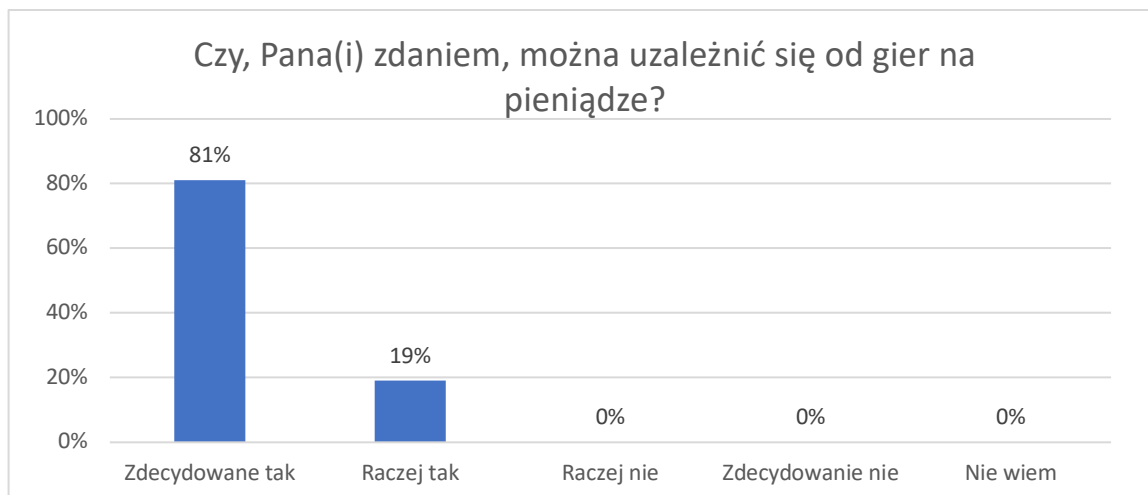
Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **97% dorosłych mieszkańców Gminy Czarniejewo deklaruje, że nigdy nie grało w gry internetowe, gdzie można wygrać pieniądze.**

Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na jakie wskazują badani, dominują motywy finansowe oraz związane z nawykami. Wszyscy ankietowani przyznają, że grają, ponieważ chcą zasilić domowy budżet.

Wszyscy ankietowani mieszkańcy Gminy Czarniejewo są zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić.

Na rozwój jedzeniowego uzależnienia, podobnie jak na rozwój innych uzależnień behawioralnych, wpływa wiele różnorodnych czynników. Wymienia się wśród nich czynniki genetyczne, środowiskowe i psychologiczne. Wśród tych pierwszych sytuują się predyspozycje, na które nie mamy świadomego wpływu, to czynniki biologiczne. Należą do nich na przykład zaburzenia mechanizmów odpowiadających za brak apetytu czy uszkodzenie ośrodka sytości i głodu – wówczas organizm nie wysyła do mózgu człowieka informacji, że jedzenia już dość. Przyczyną kłopotów bywa też zaburzona gospodarka hormonalna organizmu. Jednym z jej objawów jest nadmiar insuliny (hormonu odpowiedzialnego za metabolizm węglowodanów), kolejnym zwiększający łaknienie niedobór serotoniny, zwanej potocznie hormonem szczęścia. Obniżenie jej poziomu wywołuje trudności w zapanowaniu nad przymusem jedzenia ponad miarę. A czy istnieje coś takiego, jak hormon obżarstwa? Zakłada się, że tak. Hormon nazywa się grelina i działa na układ nagrody w mózgu, wzmacniając uczucie przyjemności związane z jedzeniem. Można się zatem doszukać podobieństwa w działaniu mechanizmów uzależnienia od jedzenia i uzależnienia od substancji psychoaktywnych³.

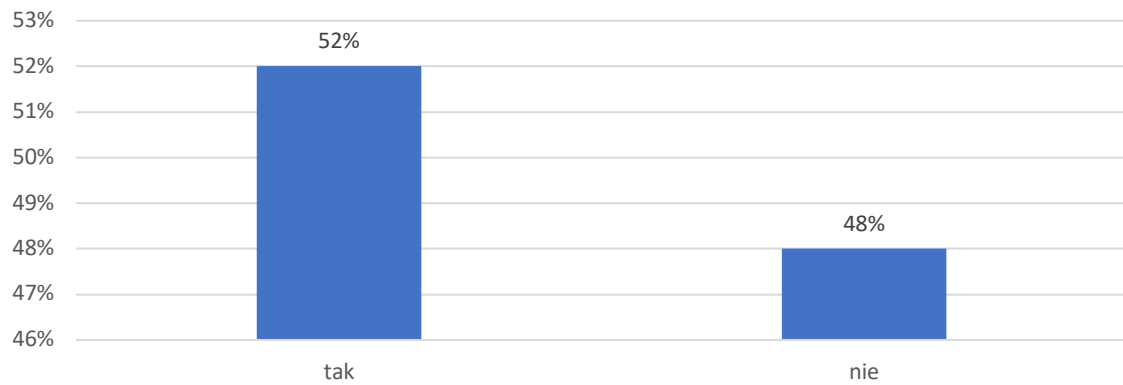
52% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Czarniejewo w sytuacjach stresowych reaguje objadaniem się. Co więcej, 16% badanych przyznaje się, że ma problemy z kontrolowaniem zachowań jedzeniowych, co jest typowe dla zachowań kompulsywnych – czyli takich, które w wielu przypadkach wymyka się spod kontroli.

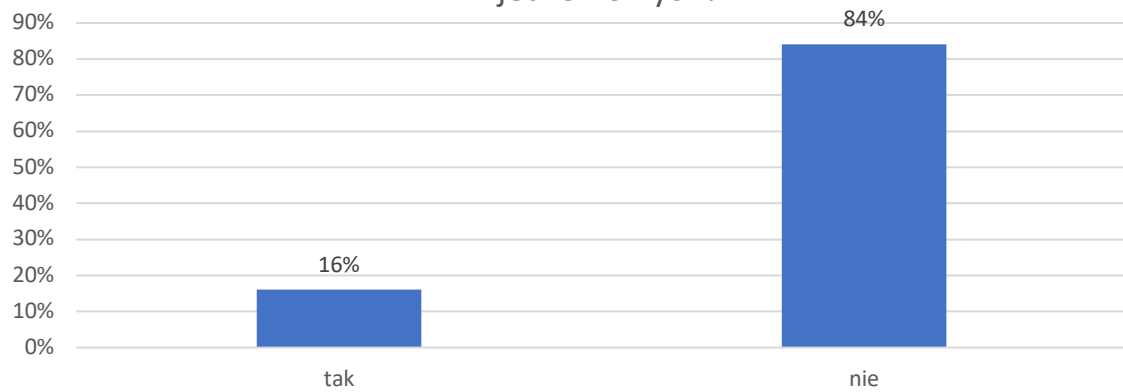
³ N. Ogińska – Bulik, Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Difin, Warszawa 2010;

K. Gąsior, Gdy jedzenie staje się problemem. Czy jesteś uzależniony? Fundacja ETOH, Warszawa 2013.

Czy zdarza się Pani/Panu "zajadać" stresy, trudne emocje?

Czy miewa Pani/Pan trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych?

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII
MIESZKAŃCÓW GMINY CZERNIEJEWO

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁴.

Mieszkańcy Gminy Czarniejewo zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

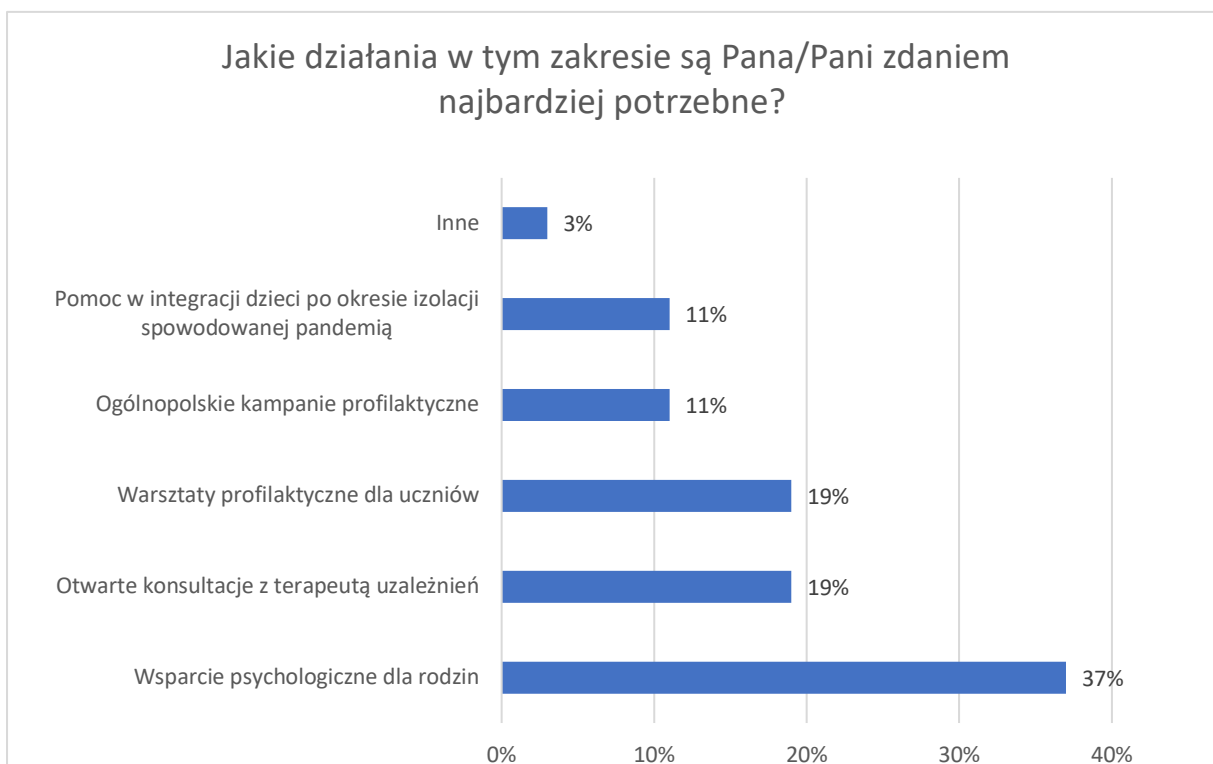
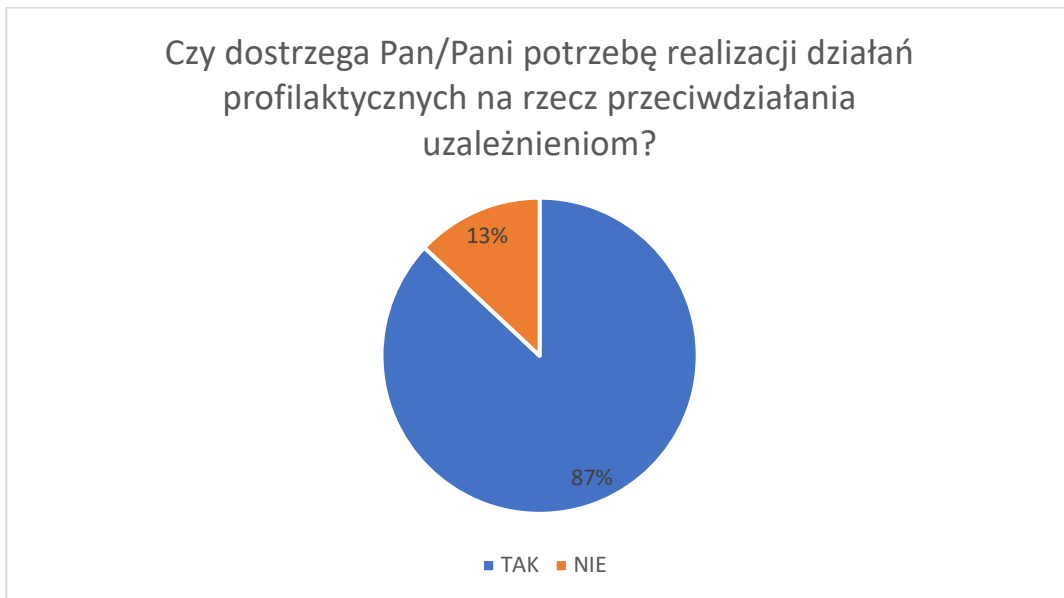
Jak wynika z przeprowadzonych badań **87% mieszkańców Gminy Czarniejewo dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne.

---

⁴ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

Badani wskazali na potrzebę organizacji **wsparcia psychologicznego dla rodzin (37%)**, **otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (19%)**, **warsztatów profilaktycznych dla uczniów (19%)**, **udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (11%)** oraz **pomocy w integracji dzieci (11%)**.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Czarniejewo, a wzięło w nim udział 21 osób (15 kobiet oraz 6 mężczyzn. 62% ankietowanych stanowią pracownicy, a 38% to właściciele w punktach sprzedaży alkoholu.

Zastosowana metoda badawcza to PAPI (ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, która polega na bezpośrednim, indywidualnym wywiadzie kwestionariuszowym.

CEL BADANIA

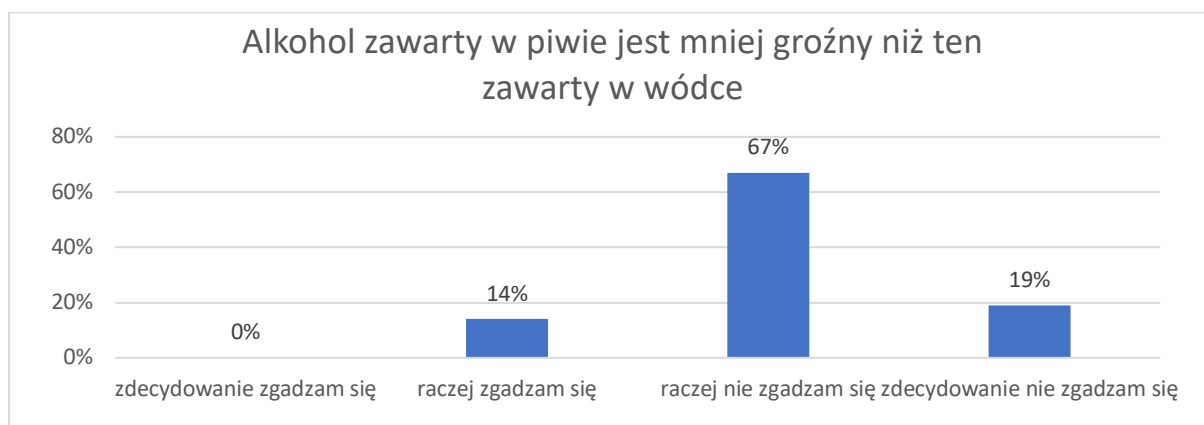
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

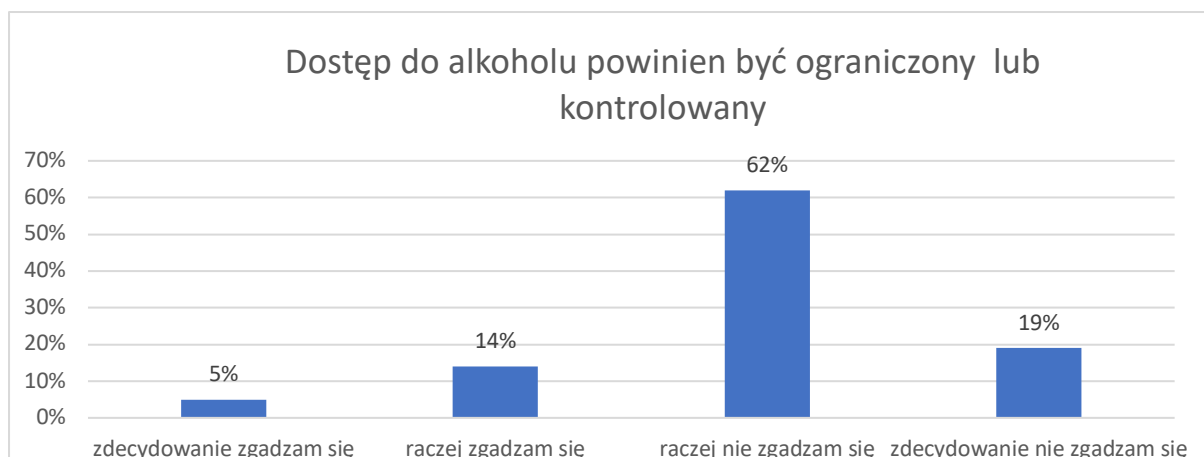
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

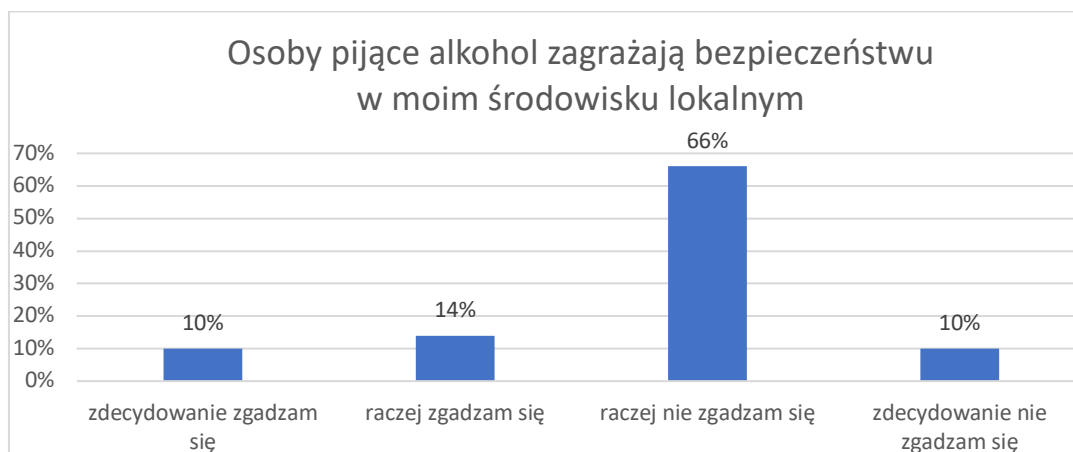
86% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadza się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **wysokim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

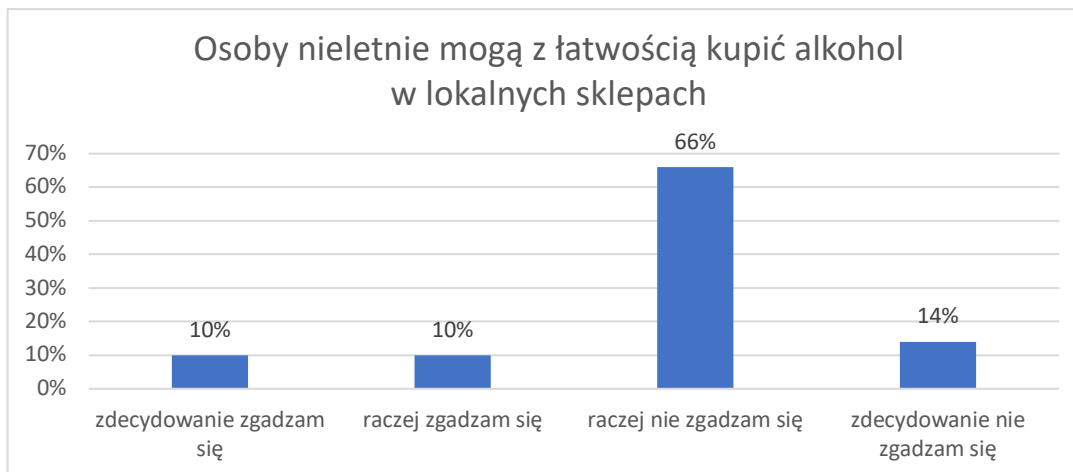
Tylko 19% sprzedawców zgadza się ze stwierdzeniem, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. Dane te mogą świadczyć o ogólnej niechęci sprzedawców do zwiększenia regulacji dotyczących alkoholu, co może wynikać z obaw o wpływ na sprzedaż, skomplikowanie procedur handlowych lub postrzeganą autonomię konsumentów.

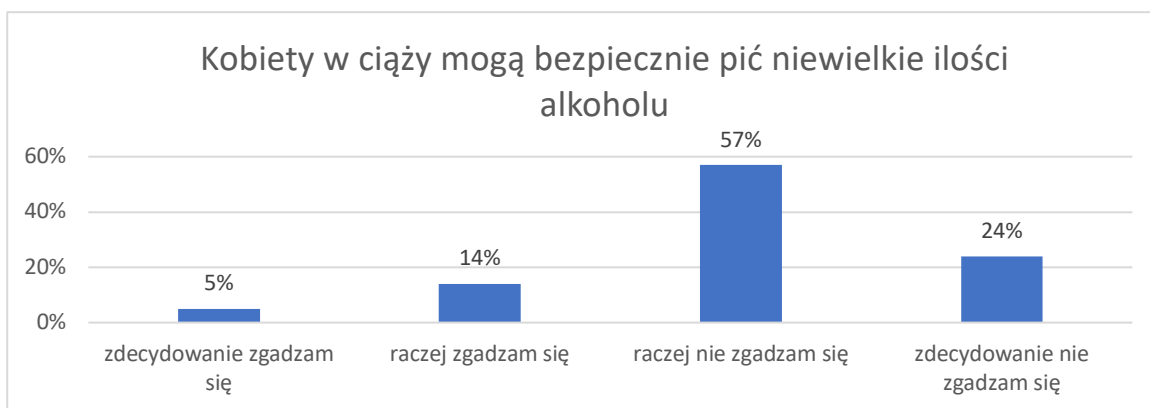
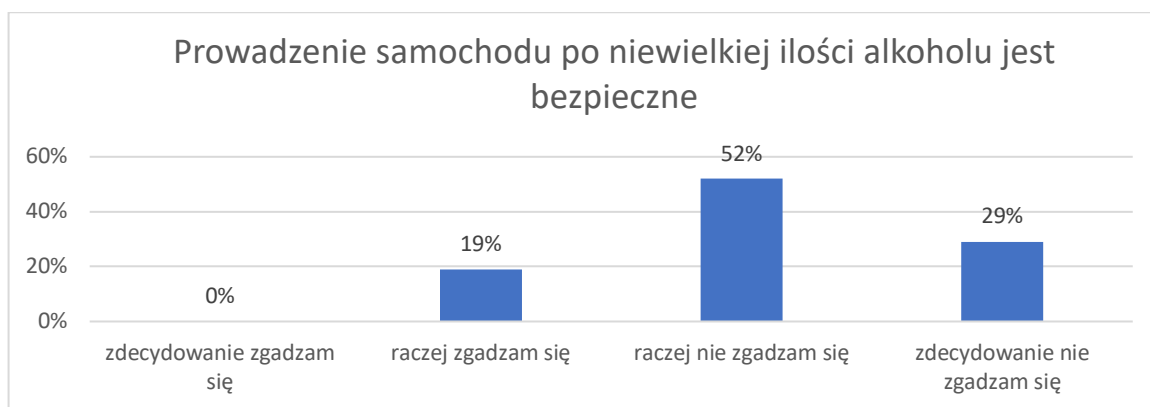
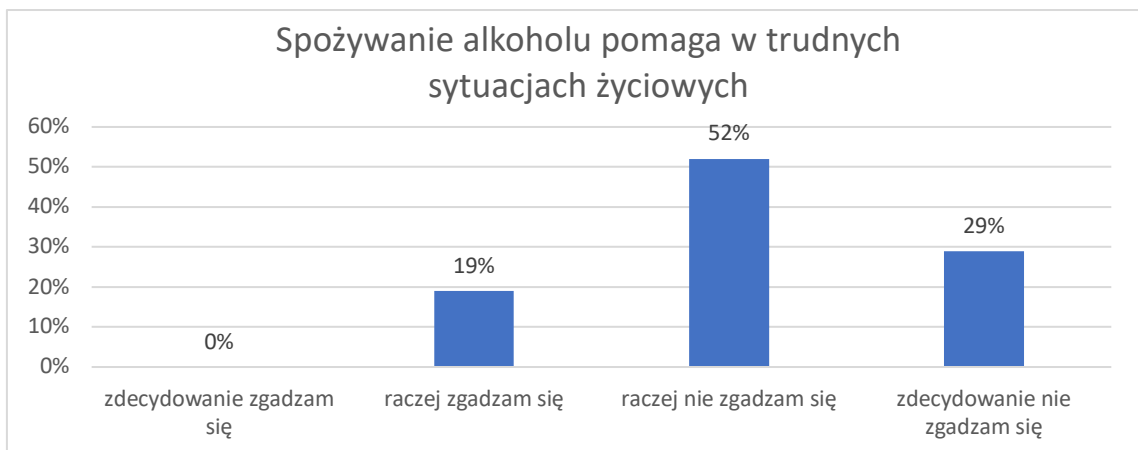
Zaledwie 24% respondentów uważa, że osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku (w tym 10% zdecydowanie się zgadza, a 14% raczej się zgadza). Z kolei aż 76% badanych nie podziela tej opinii.

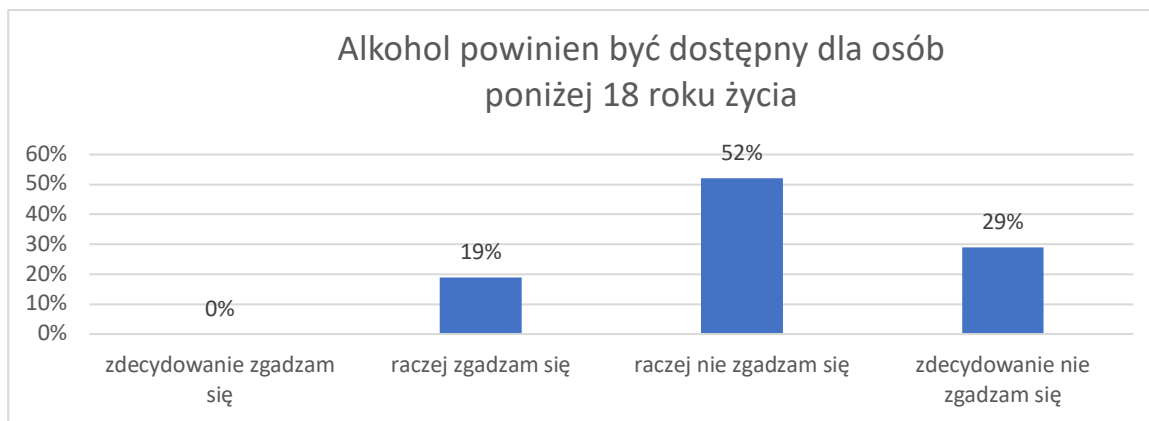
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 80% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.**

81% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. 81% badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** 81% badani sprzedawcy nie zgodzili się ze stwierdzeniem, ażeby **kobiety w ciąży mogły bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

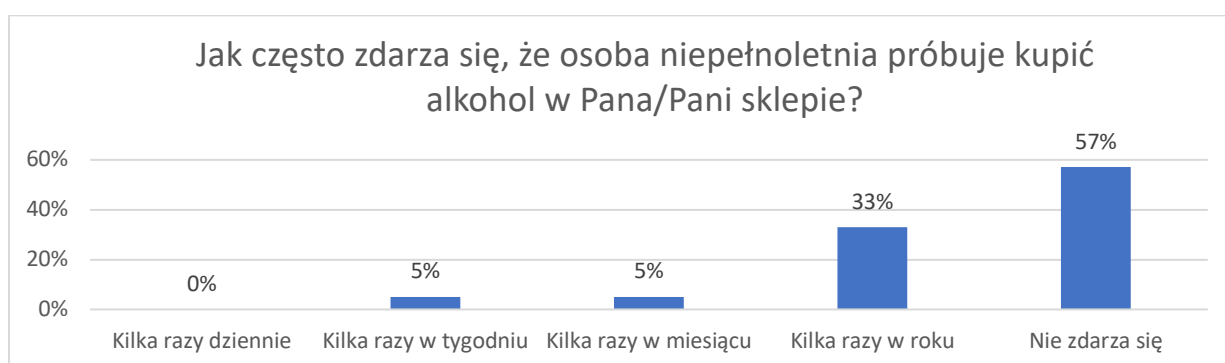
81% sprzedawców z Gminy Czarniejewo nie zgadza się ze stwierdzeniem, że alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia (w tym 52% raczej się nie zgadza, a 29% zdecydowanie się nie zgadza). Z kolei 19% respondentów wyraziło poparcie dla tej tezy (19% raczej się zgadza).

29% respondentów uważa, że w ich okolicy znajduje się zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych (w tym 10% zdecydowanie się zgadza, a 19% raczej się zgadza). Z kolei 71% badanych nie podziela tej opinii – 47% raczej się nie zgadza, a 24% zdecydowanie się nie zgadza.

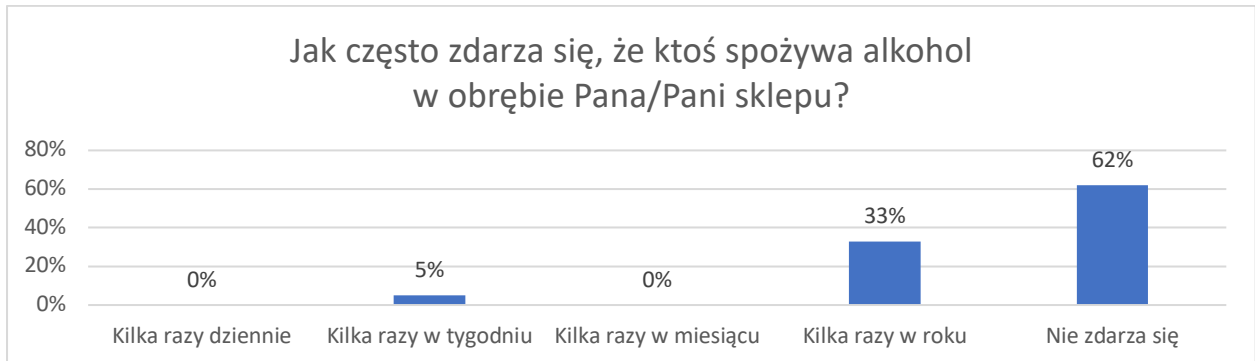

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Czarniejewo deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (33%)**, kilka razy w miesiącu (5%) kilka razy w tygodniu (5%) a kolejne 57% stwierdziło, że taka sytuacja w ogóle nie ma miejsca.

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się względnie rzadkim zjawiskiem.

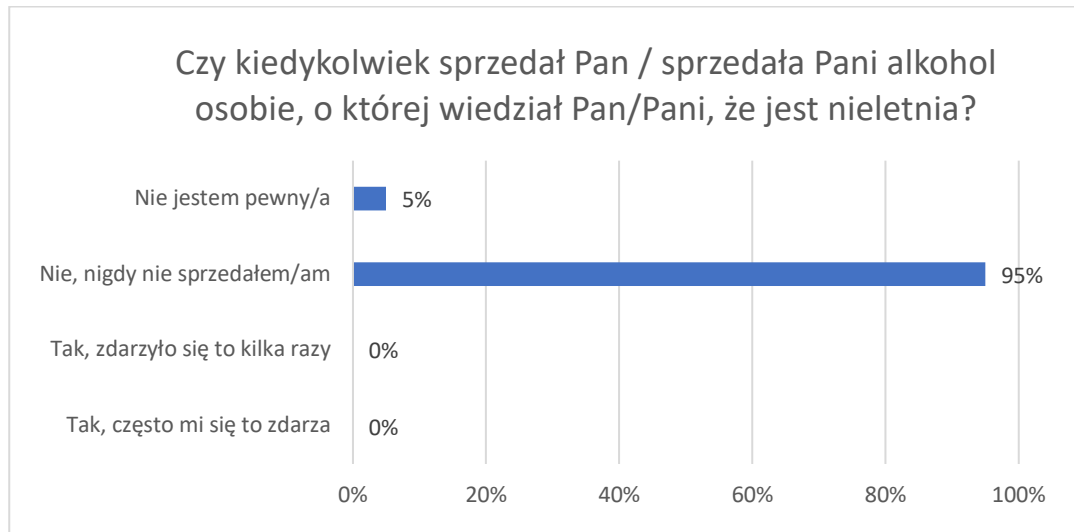
33% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w roku, 5% kilka razy w tygodniu, a 62% że do takich sytuacji nie dochodzi.

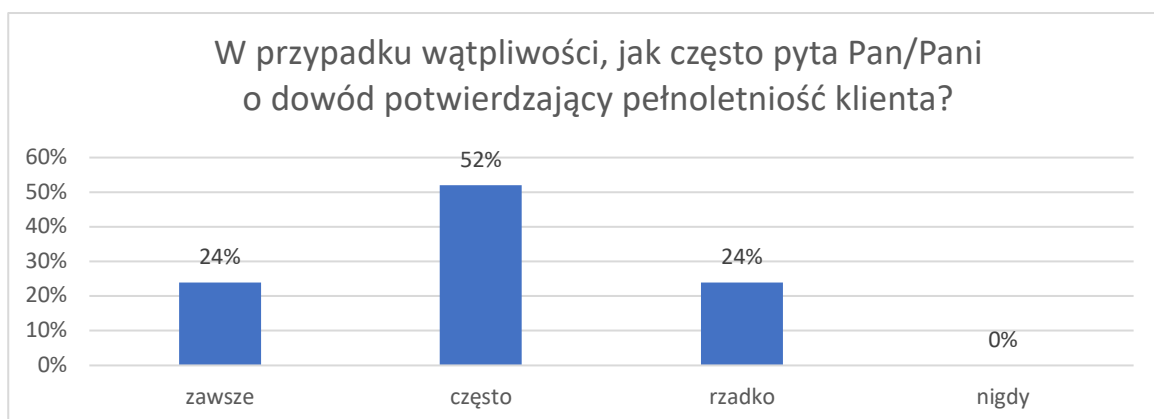
57% ankieterowanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsca nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu, a 81% deklaruje, że nie miała miejsca żadna sytuacja, podczas której musieliby wzywać policję lub straż miejską.

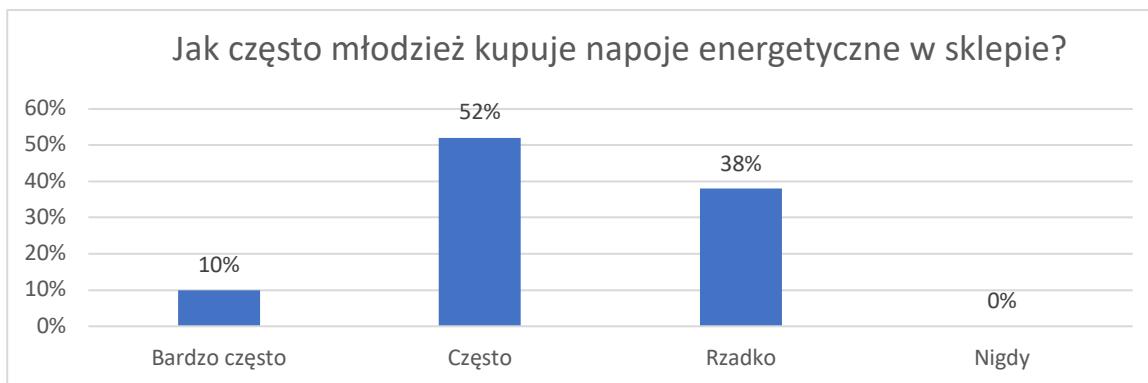
Spośród sprzedawców napojów alkoholowych z Gminy Czarniejewo 95% deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości. A 5% deklaruje, że nie jest pewna czy sprzedała alkohol osobie pełnoletniej.

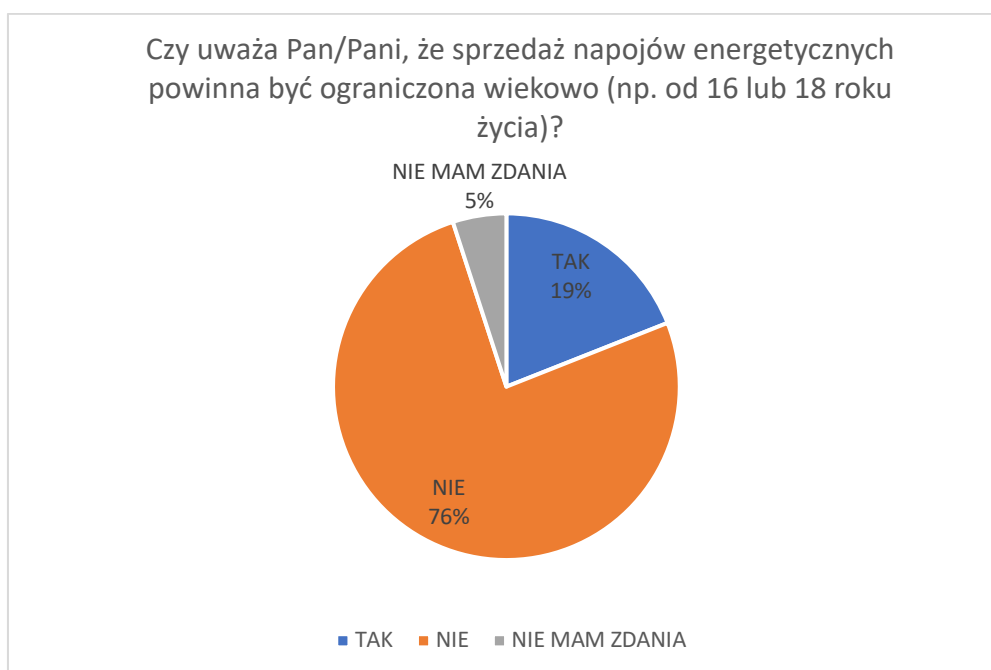
W przypadku wątpliwości co do wieku, **24% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek kupującego**, 52% robi to często, a co niepokojące 24% robi to rzadko.

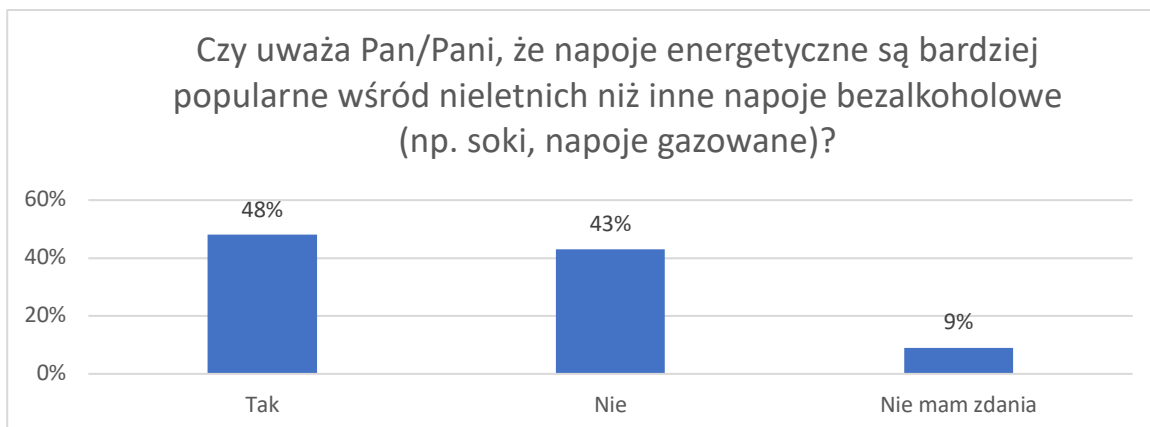
Zdecydowana większość sprzedawców z Gminy Czarniejewo zauważa, że młodzież kupuje napoje energetyczne – 10% twierdzi, że robi to bardzo często, 52% że często, a 38% że rzadko. Nikt nie wskazał odpowiedzi „nigdy”, co oznacza, że tego typu zakupy są wśród młodzieży powszechne, choć zróżnicowane pod względem częstotliwości.

Większość sprzedawców z Gminy Czerniejewo (76%) nie popiera wprowadzenia ograniczeń wiekowych w sprzedaży napojów energetycznych. Za takim rozwiązaniem opowiedziało się 19% badanych, a 5% nie miało zdania w tej sprawie.

Opinie sprzedawców z Gminy Czerniejewo na temat popularności napojów energetycznych wśród nieletnich są podzielone. 48% uważa, że są one bardziej popularne niż inne napoje bezalkoholowe, takie jak soki czy napoje gazowane, natomiast 43% ma odmienne zdanie. 9% respondentów nie miało w tej sprawie zdania.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny sprzedawców alkoholu w Gminie Czerniejewo na temat wzrostu zainteresowania napojami energetycznymi i piwem 0% wśród nieletnich w ostatnich latach – **24% jest zdania, że taki wzrost nastąpił.**

METODOLOGIA

Badanie w **Szkołach Podstawowych Gminy Czarniejewo** przeprowadzono metodą **CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec:

- alkoholu,
- papierosów,
- narkotyków i dopalaczy,

oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności, napojami energetyzującymi i czasem wolnym badanych uczniów.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli udział uczniowie Szkół Podstawowych Gminy Czarniejewo w przedziale wiekowym klas IV – VIII.

<i>Liczebność grup badanych</i>	
Uczniowie klas 4-8 (SP 4-8)	92

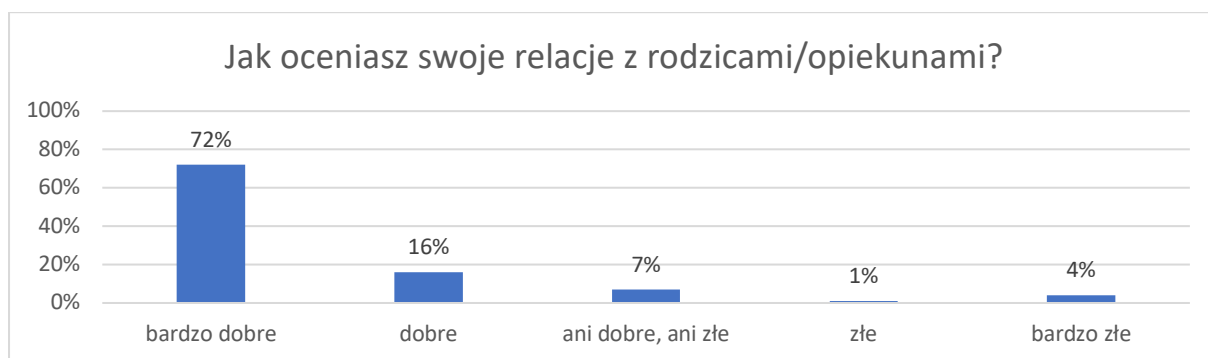
WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

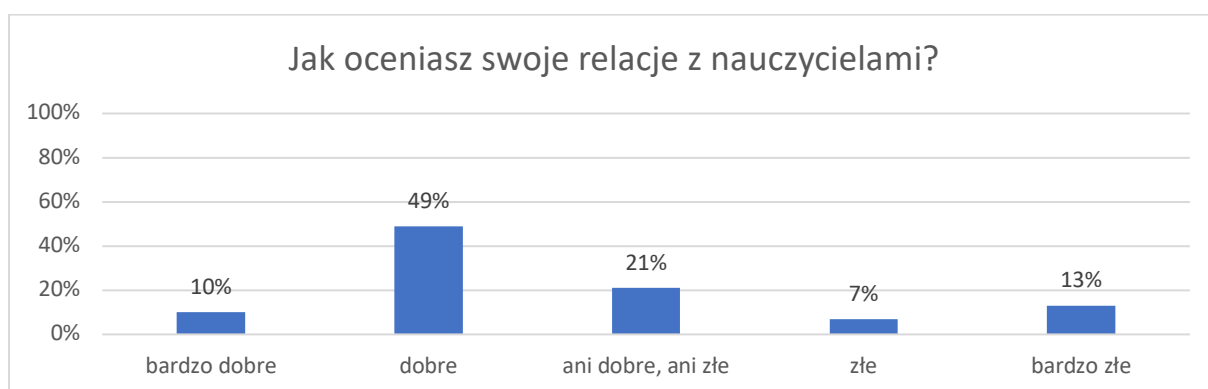
Uczniowie Gminy Czerniejewo deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami – łącznie 88%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne / problemowe.

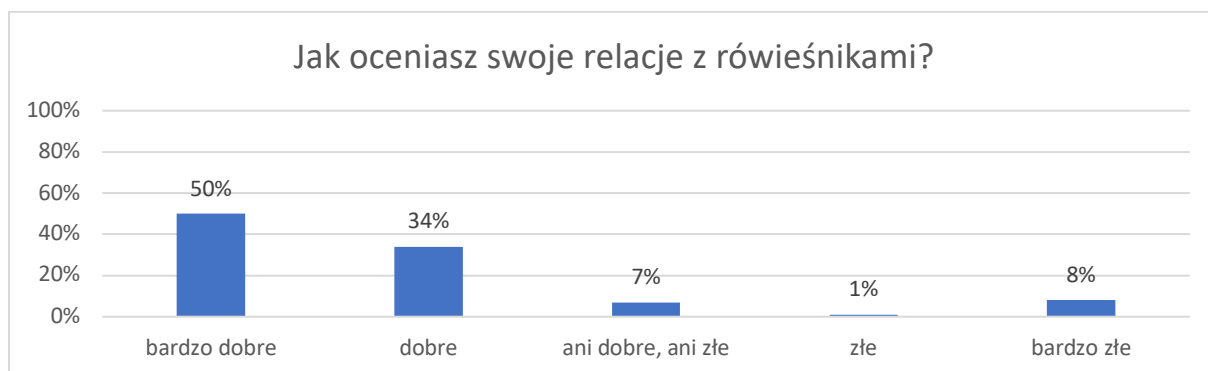
Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie

i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁵.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie z Gminy Czerniejewo mają w większości bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami – łącznie 59%.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie Gminy Czerniejewo relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze – łącznie 84%.

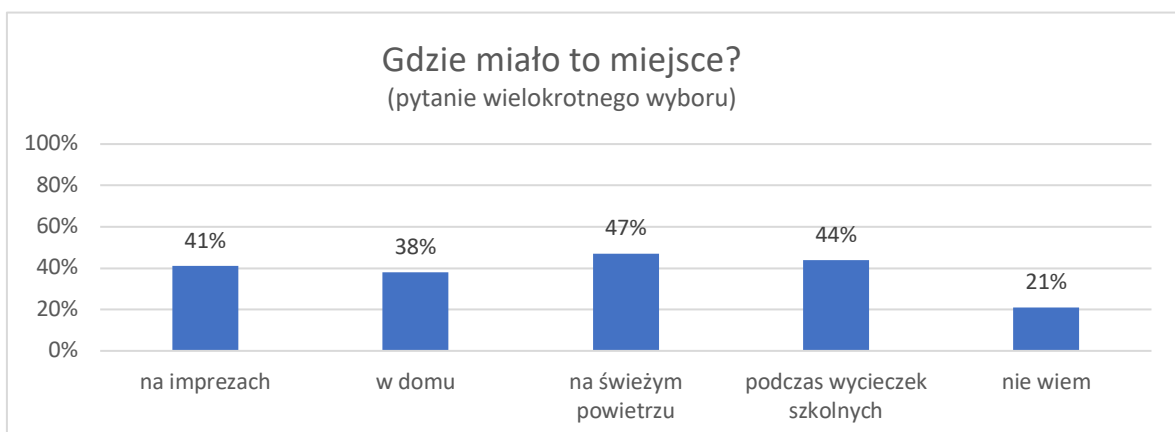
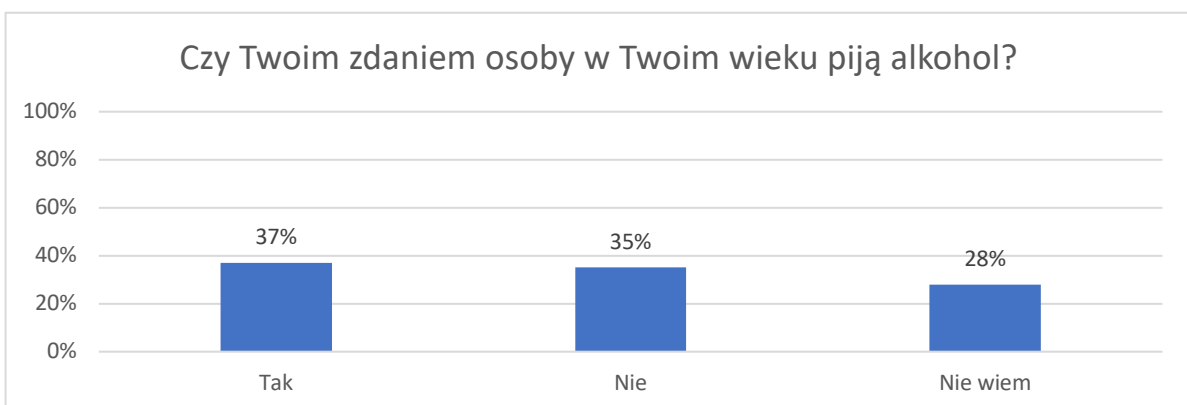
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne Gminy Czerniejewo, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

⁵ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

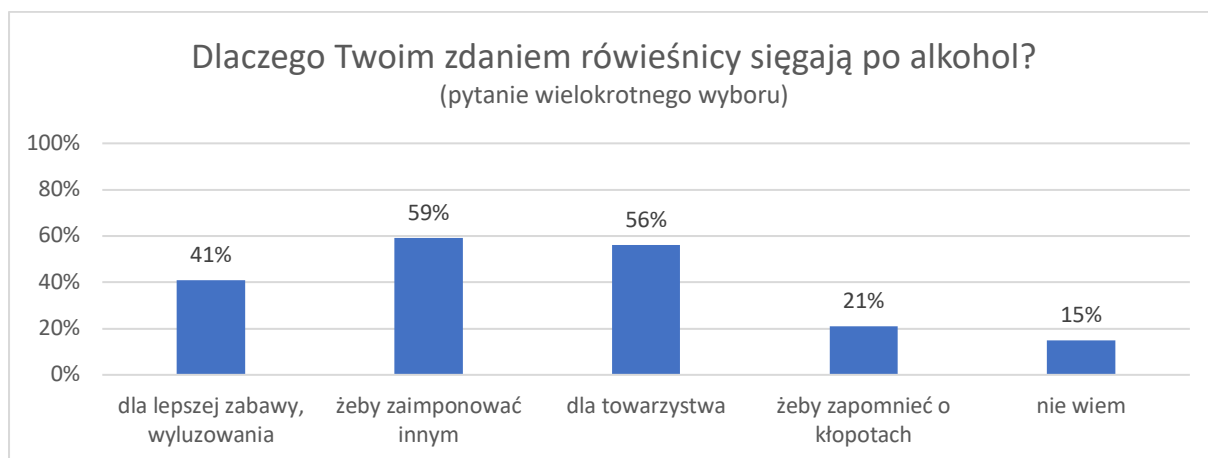
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

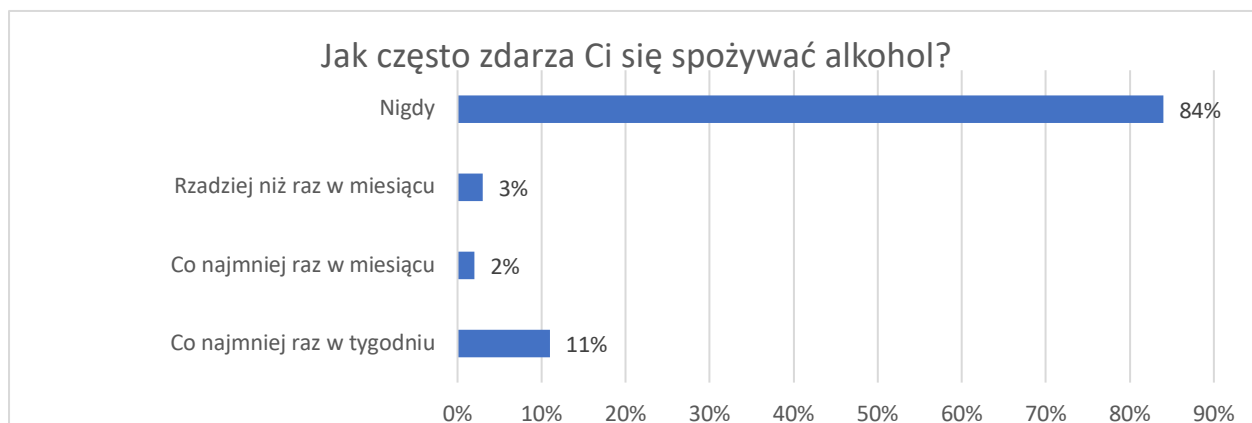
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. 37% uczniów przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol. Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali najczęściej, że dzieje się to: podczas spędzania czasu na świeżym powietrzu (47%), podczas szkolnych wycieczek (44%) oraz na imprezach (41%).

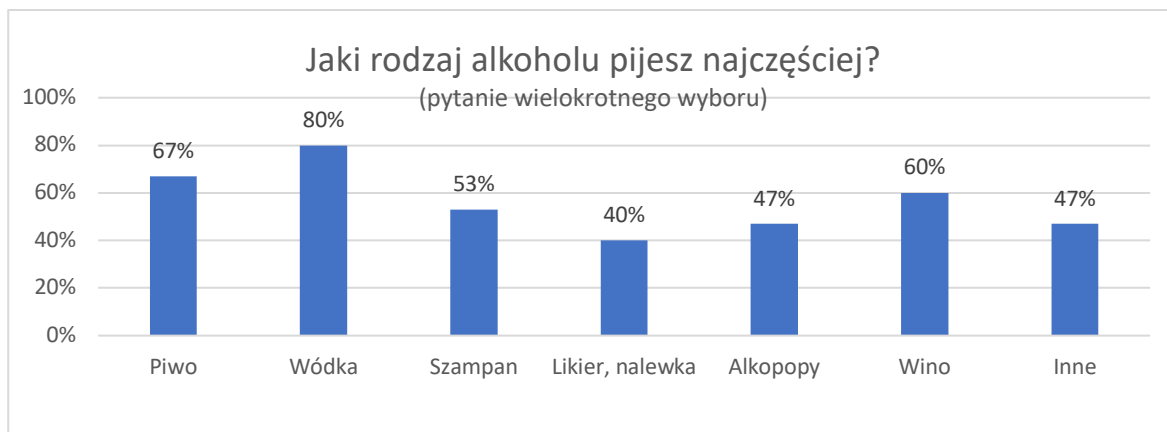
Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (59%), dla towarzystwa (56%), dla lepszej zabawy (41%) oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (21%).

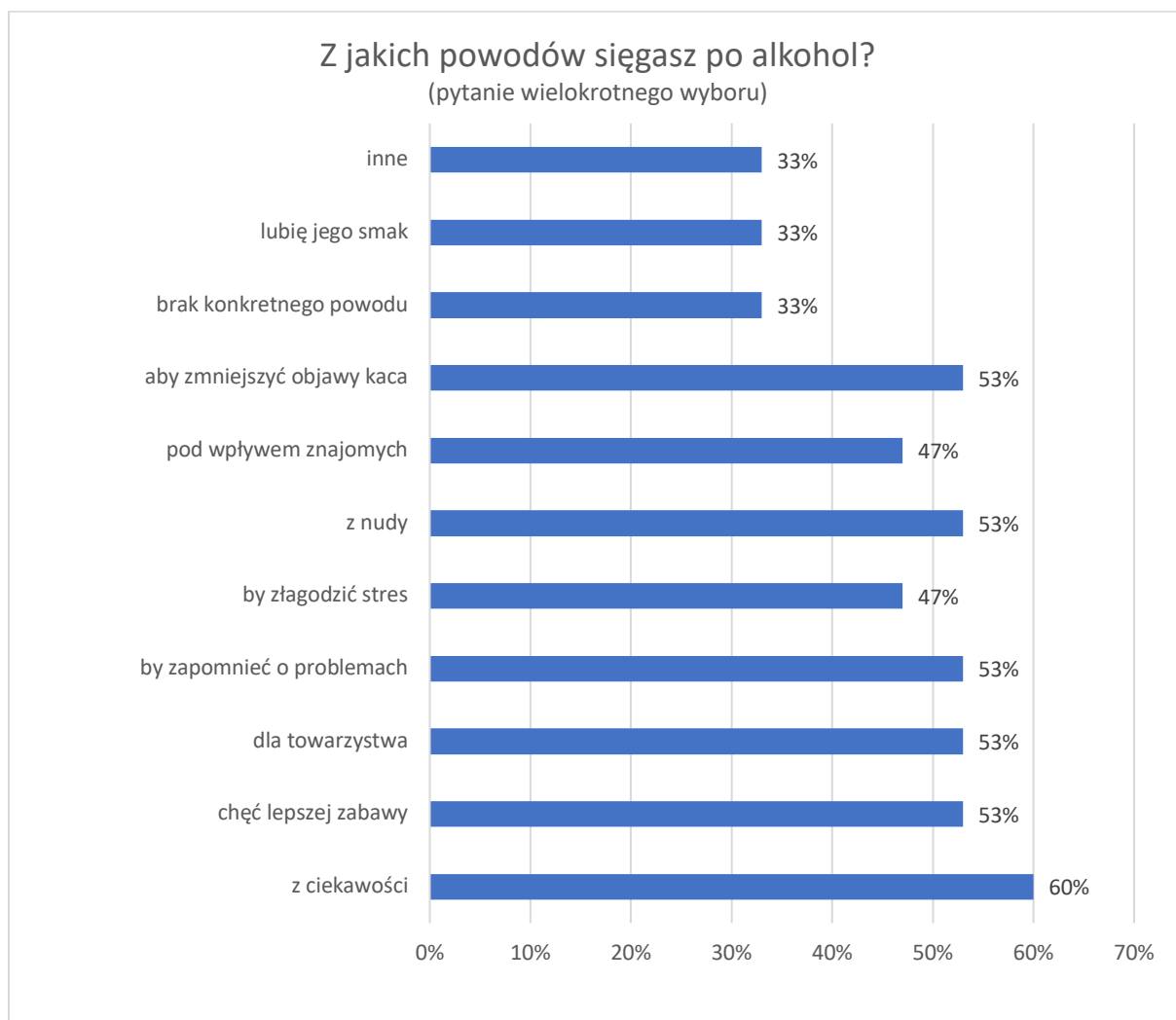
W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Jak pokazują deklaracje respondentów, inicjację alkoholową ma za sobą 16% uczniów szkół podstawowych Gminy Czerniejewo.

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie szkół podstawowych Gminy Czerniejewo deklarujący spożywanie alkoholu wskazywali, że najczęściej sięgają po piwo (67%) oraz wódkę (80%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

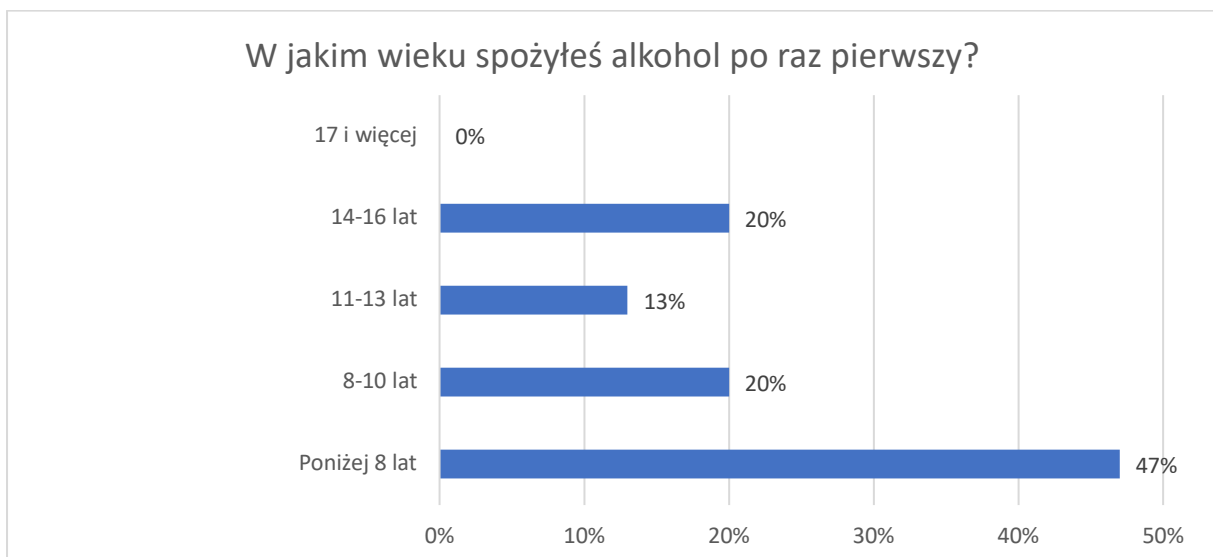
Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny wskazując głównie na: ciekawość, dla towarzystwa, dla lepszej zabawy oraz co niepokojące, aby zmniejszyć objawy kaca.

Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci,

zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁶.

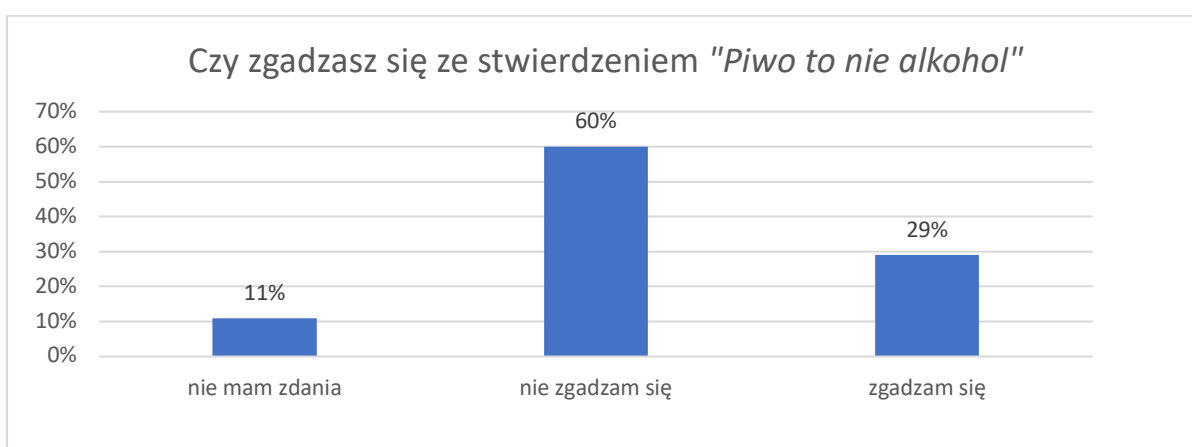
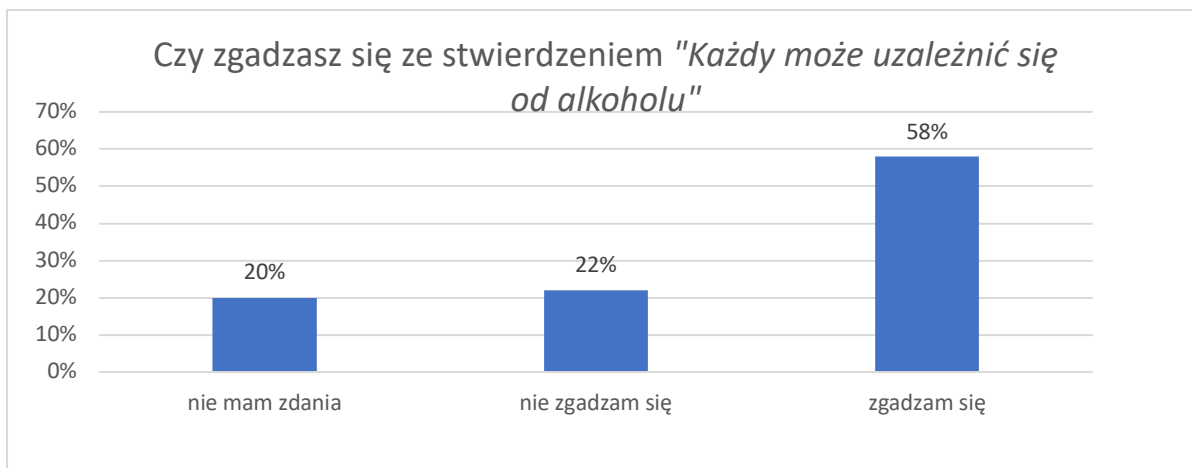
Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Poniższy wykres prezentuje szczegółowy rozkład odpowiedzi.

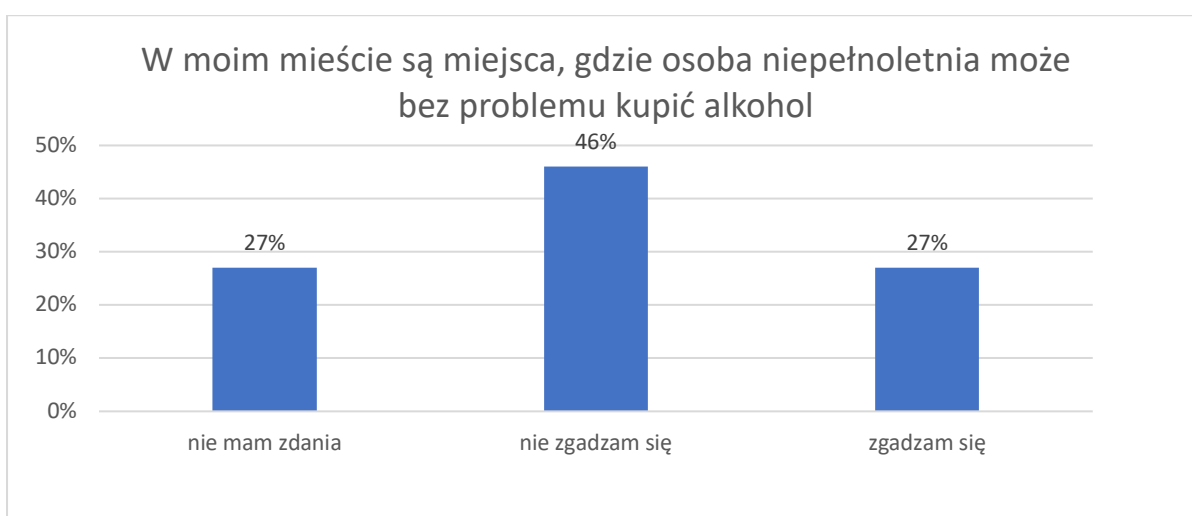
Większa część (58%) ankietowanych uczniów ma świadomość, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (29%). Co oznacza, że ta część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

---

⁶ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

Wydaje się, że alkohol w Gminie Czerniejewo jest stosunkowo łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ 27% uczniów odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.

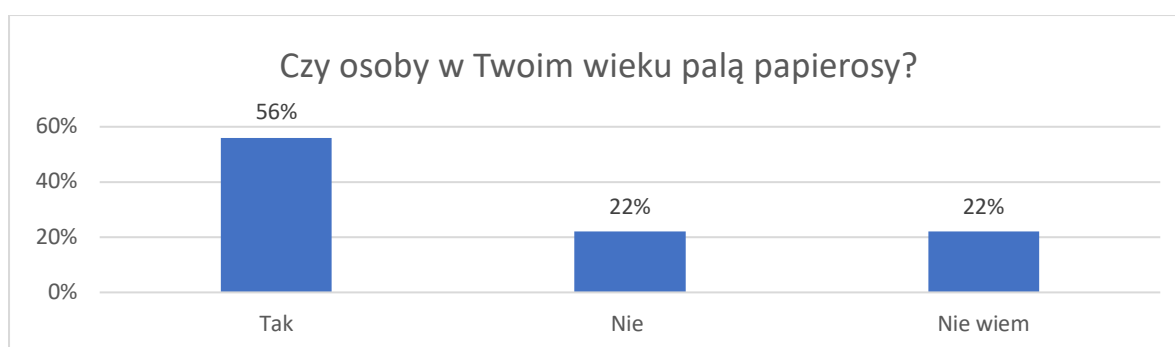

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

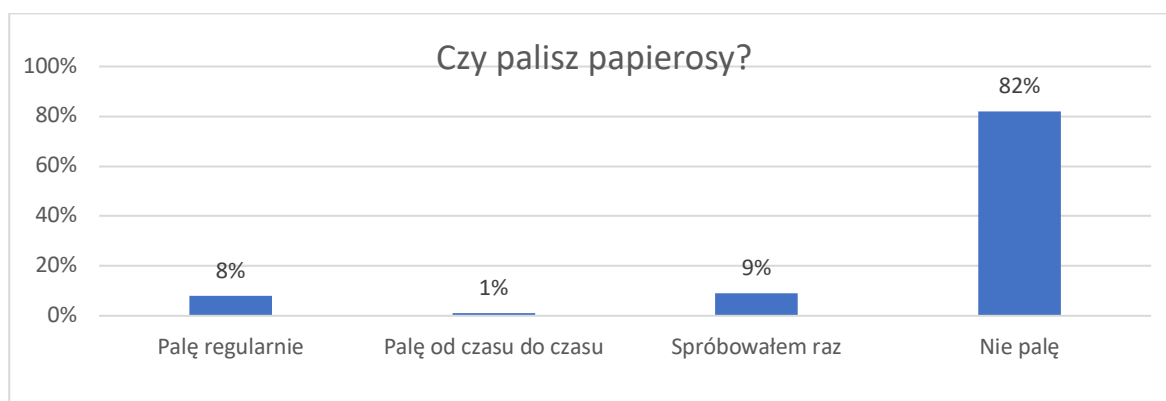
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy 22%. Jednakże 56% uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Pozostałe 22% uczniów odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

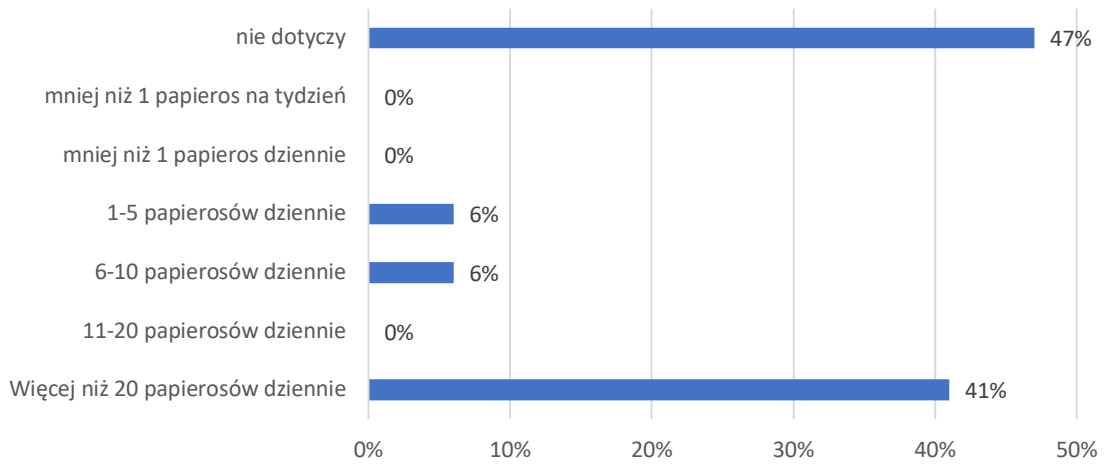

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. Inicjację nikotynową ma za sobą 18% uczniów, z czego 9% uczniów deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.

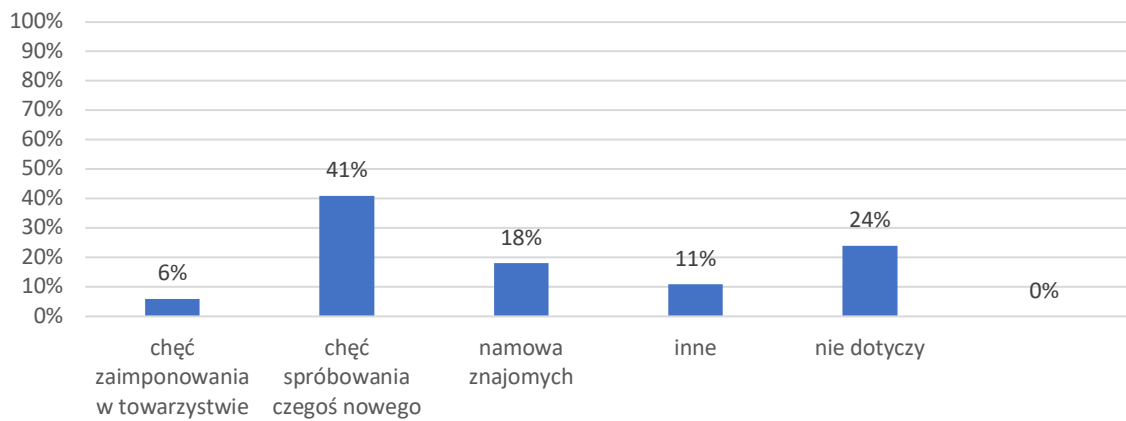
Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego (41%) oraz namowa znajomych (18%).

Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

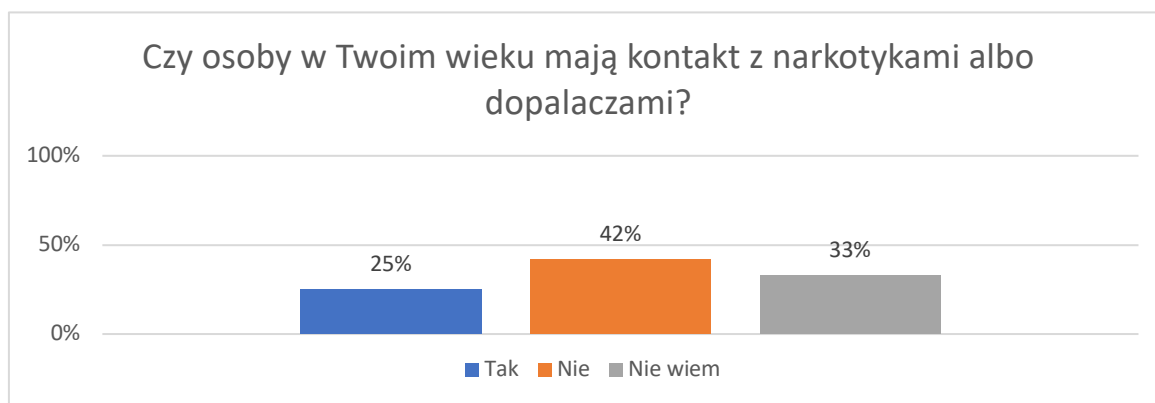
Co skłoniło Cię do palenia papierosów?

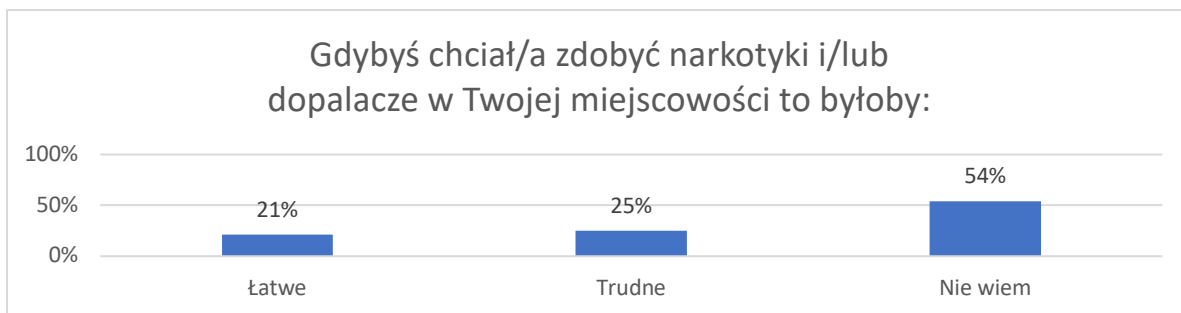
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

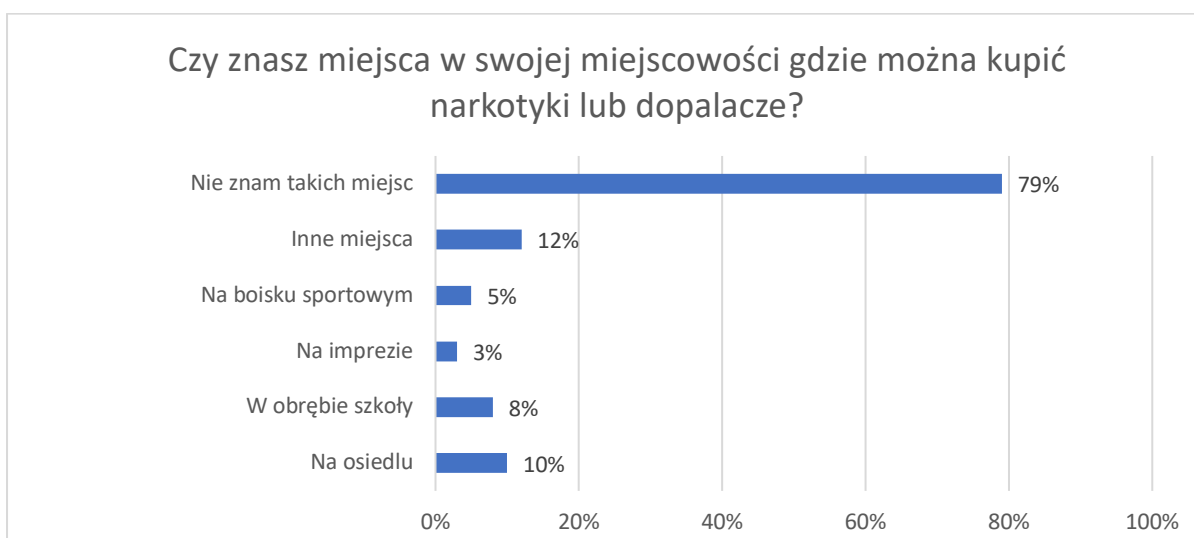
Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 25% uczniów wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. Jednocześnie, pojawiły się deklaracje 7% uczniów Gminy Czerniejewo, w których przyznali, że sami przyjmowali substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne (54%). Jednakże, 21% uczniów twierdzi, że byłoby to łatwe, a 25% uczniów zaznaczyło, że byłoby to trudne. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (79%), aczkolwiek pojawiły się wskazania uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje.

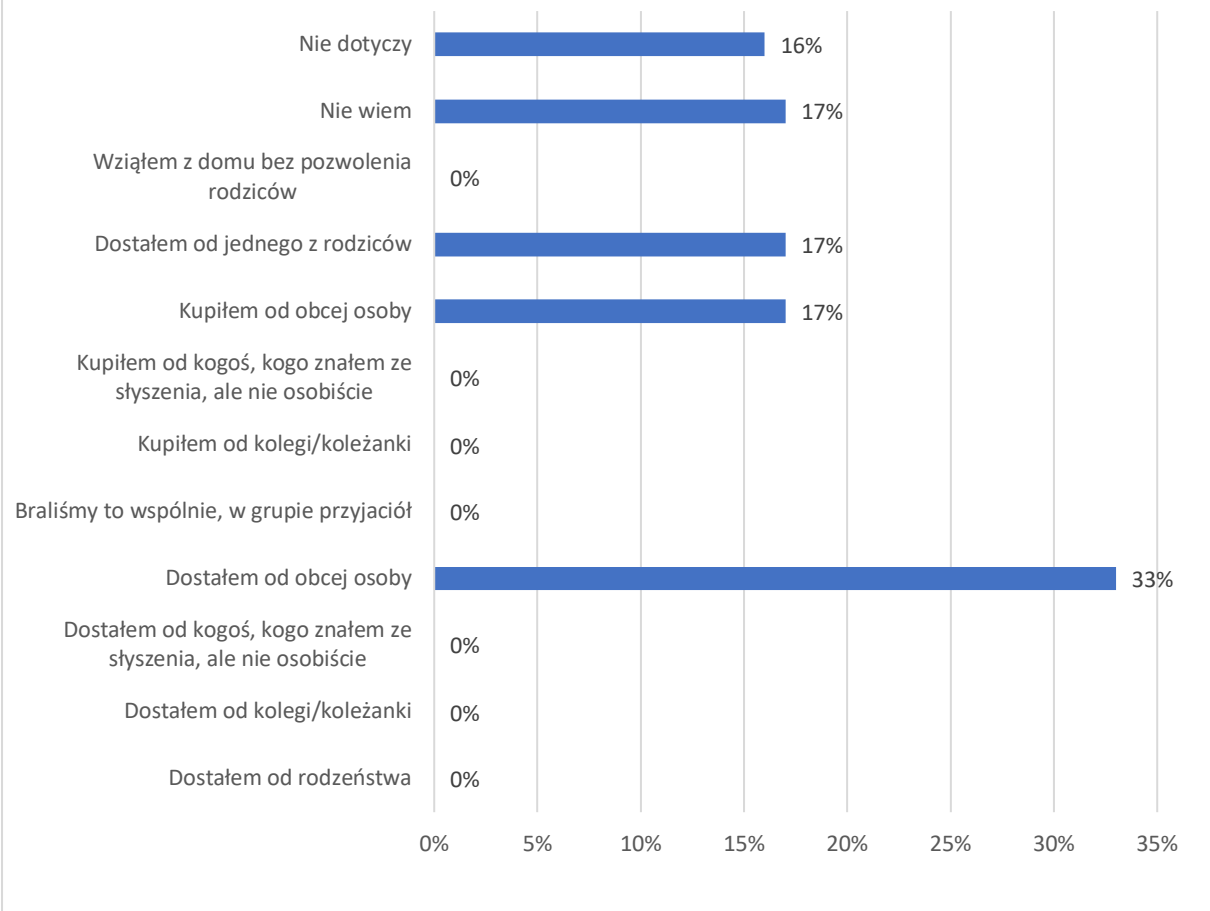

Następnie uczniowie zażywający kiedykolwiek narkotyków wskazali miejsca, gdzie zażywali niedozwolonych substancji. Poniższy wykres pokazuje, że uczniowie najczęściej zażywają narkotyki na terenie szkoły (83%), podczas szkolnych wycieczek (83%), pod sklepem (67%) oraz w barze, w klubie (67%).

Jak pokazują nasze badania – uczniowie najczęściej pozyskali narkotyki lub dopalacze m.in. od obcych osób.

Skąd wzięłeś tę substancję?

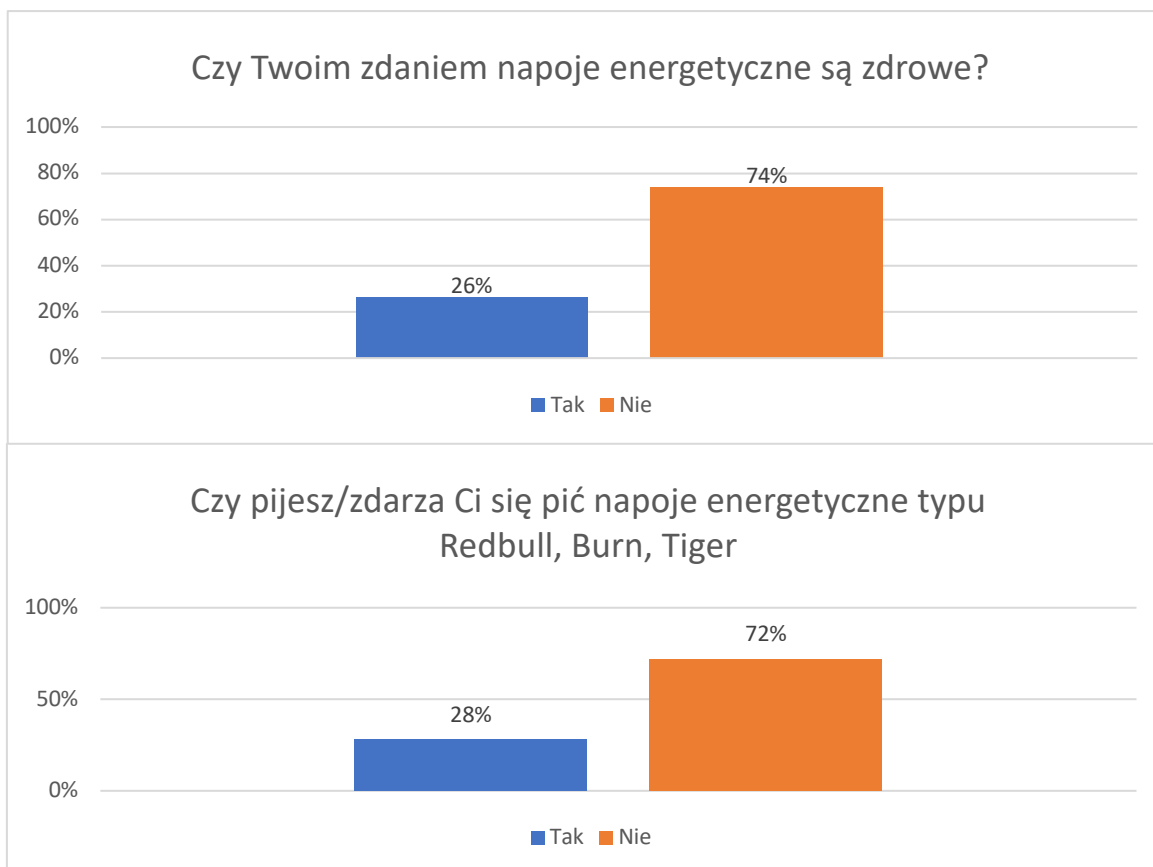

Napoje energetyzujące są bardzo popularną używką wśród dorosłych, młodzieży oraz dzieci. W Polsce napoje energetyzujące nazywane są „energetykami”, a przecież są one słabym źródłem energii. W języku angielskim na napoje energetyzujące używa się określeń „stymulant drink” czy „energy drink”. Skierowane są do osób dorosłych i mają na celu zmniejszenie uczucia zmęczenia, poprawę samopoczucia i wydolności organizmu.

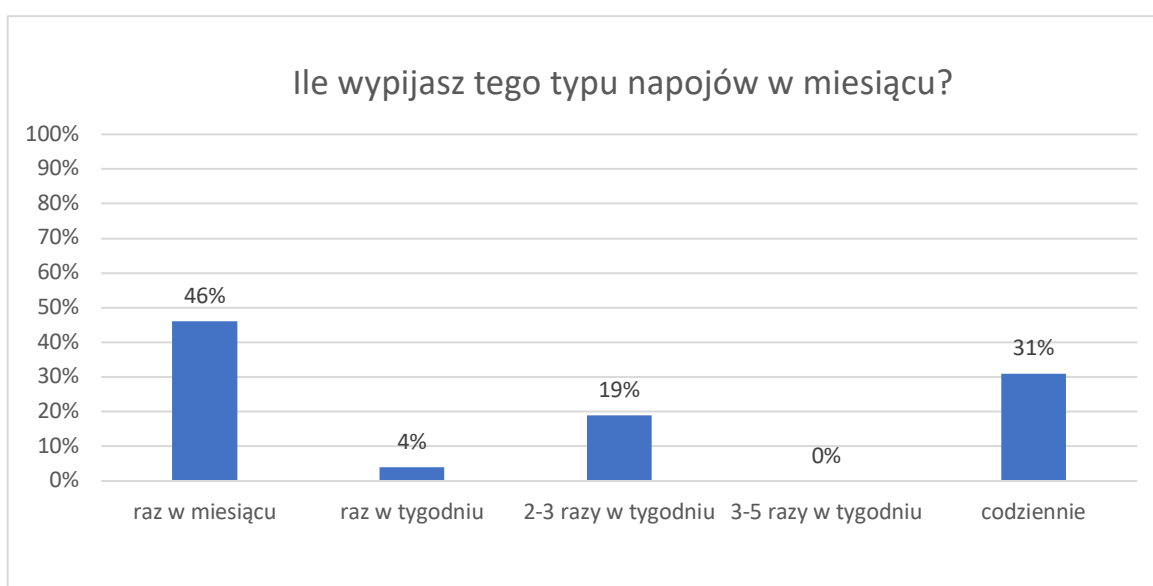
Często napoje energetyzujące mylone są z napojami izotonicznymi, które również są bardzo popularne wśród młodzieży. Napoje izotoniczne zostały zaprojektowane głównie z myślą o osobach aktywnych fizycznie oraz w stanach zwiększonej potliwości. Ich głównym zadaniem jest chronić organizm przed odwodnieniem oraz uzupełnić niedobory elektrolitów utraconych w trakcie wzmożonej aktywności fizycznej. Są łatwo przyswajalne, ponieważ stężenie rozpuszczalnych w nich cząstek jest takie samo jak we krwi człowieka. Różnice w składzie produktów: (energetyzujące – duża zawartość cukru, kofeiny, tauryny; izotoniczne – zawartość mikroelementów i makroelementów, witamin). Występują także różnice w oddziaływaniu na organizm (energetyzujące – funkcja pobudzająca; izotoniczne – zapobiegają odwodnieniu organizmu, uzupełniają elektrolity).

Napoje energetyzujące (tzw. energy drinki, napoje wysokooktanowe) to gazowane napoje bezalkoholowe, które mają działanie pobudzające. Napoje te, wzbogacane są o substancje, które mają za zadanie poprawiać sprawność fizyczną (w krótkim przedziale czasowym), psychofizyczną oraz zdolność koncentracji. Najczęściej w swoim składzie zawierają kofeinę, znaczną ilość cukru i taurynę. Spożywanie napojów energetyzujących u coraz młodszych osób zdecydowanie rośnie, co jest niepokojące z punktu widzenia zdrowia publicznego.

Zbadaliśmy przekonania uczniów Gminy Czarniejewo, na temat napojów energetyzujących. 26% uczniów jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej, 28% uczniów deklaruje, że pije napoje energetyczne.

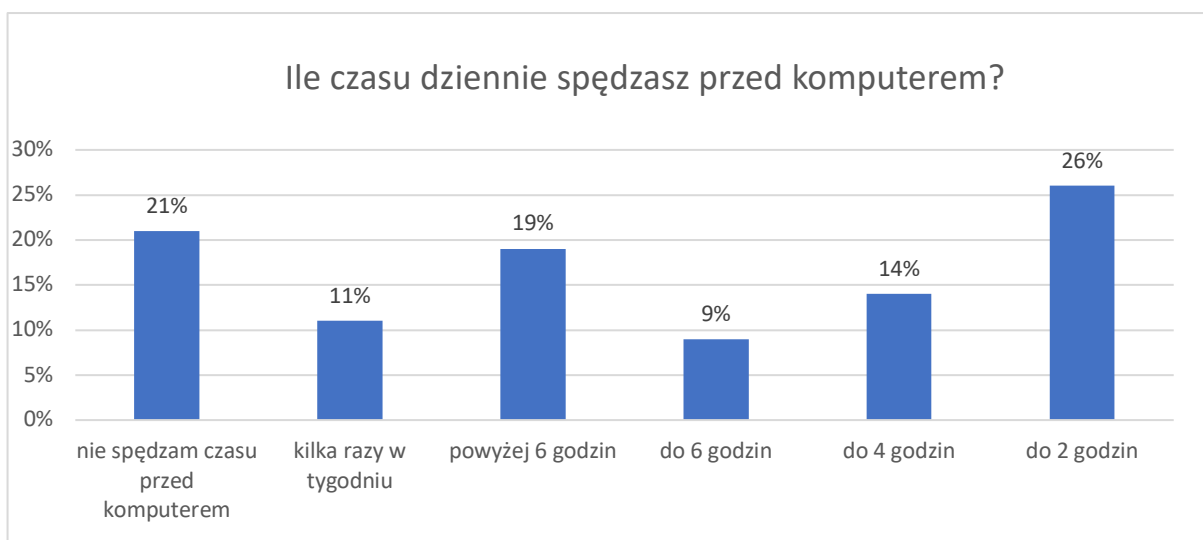

Uczniowie deklarujący spożywanie napojów energetycznych, najczęściej wskazywali, że piją je raz w miesiącu (46%). Pojawiały się również odpowiedzi uczniów mówiące o przyjmowaniu tych napojów codziennie (31%), 2-3 razy w tygodniu (19%) oraz raz w tygodniu (4%).

Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.⁷

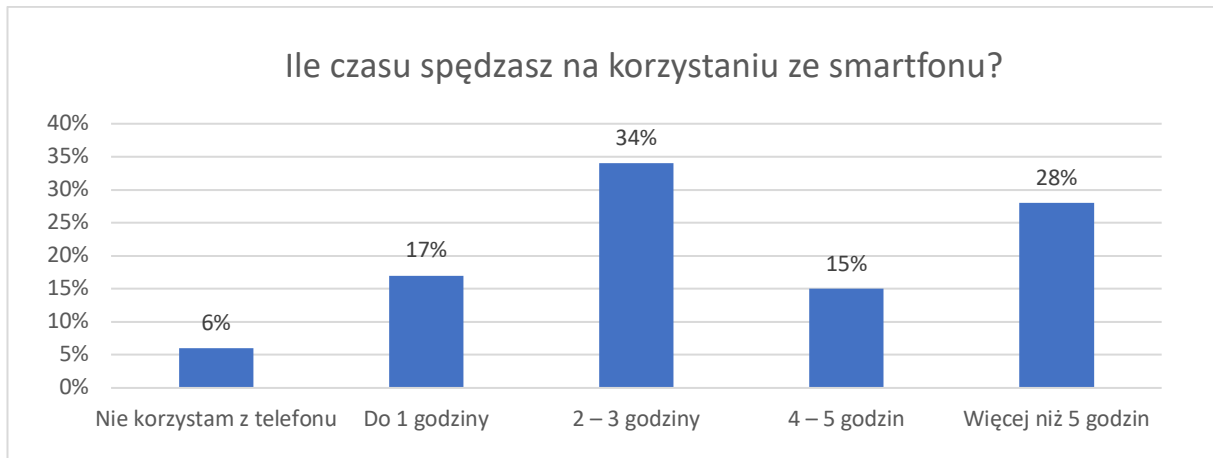
Uczniowie szkół podstawowych Gminy Czarniejewo najczęściej spędzają przed komputerem do 2 godzin dziennie (26%) oraz co niepokojące nawet powyżej 6 godzin dziennie (19%).

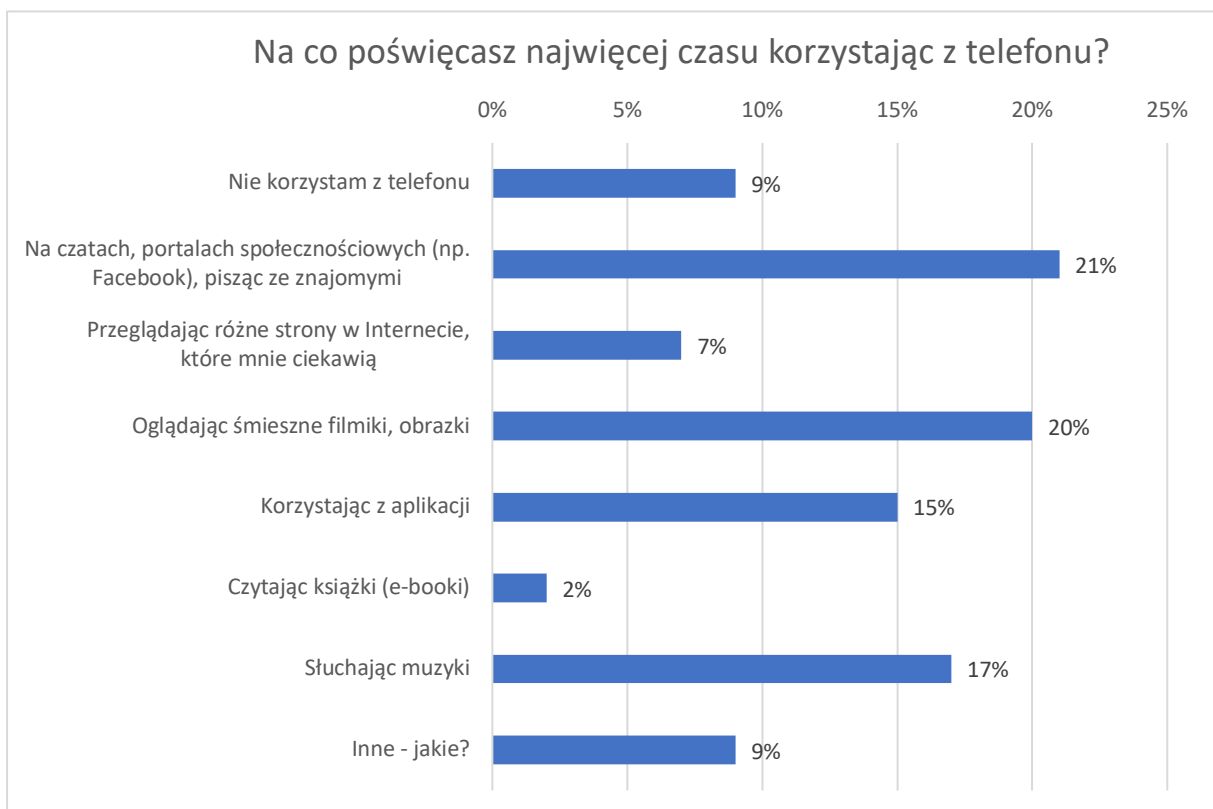
---

⁷ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

W przypadku korzystania ze smartfonu uczniowie deklarują najczęściej czas pomiędzy 2 a 3 godziny dziennie (34%). Niepokojące są deklaracje 28% uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

Jeżeli chodzi o powody korzystania telefonu uczniowie wskazywali kolejno na: czaty i portale społecznościowe (21%), oglądanie śmiesznych filmików i obrazków tzw. memów (20%) oraz słuchanie muzyki (17%).

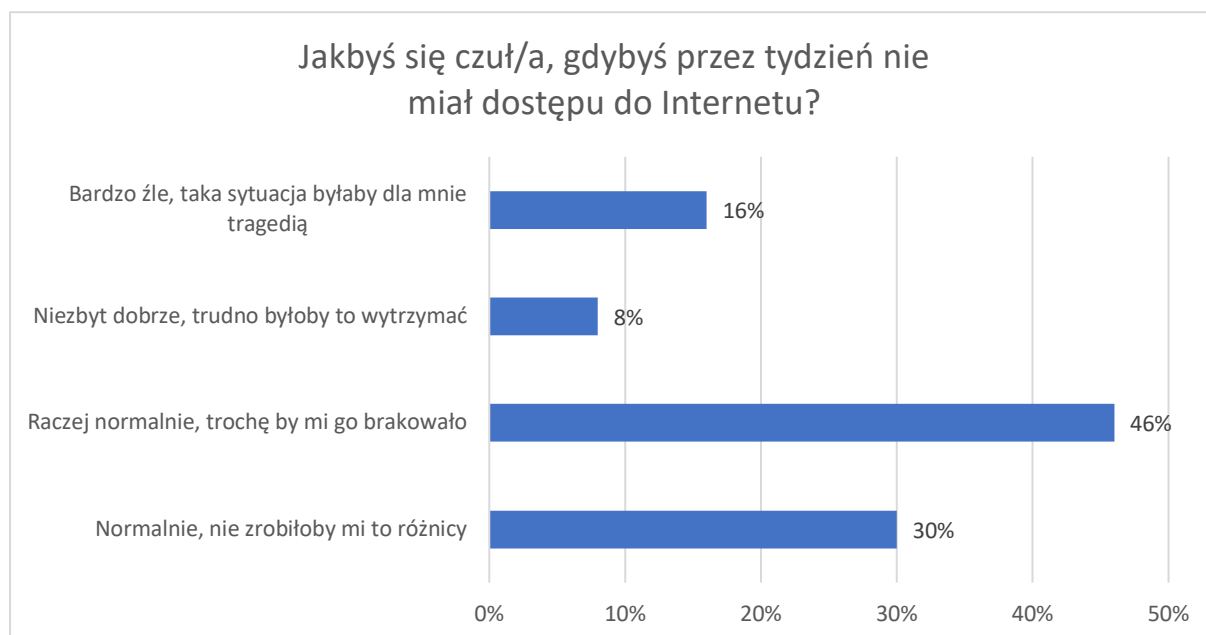

Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 27% uczniów mówiące, że nie grają w gry komputerowe. Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać

„uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

łącznie 76% uczniów deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów, przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu – 8%. Jednocześnie 16% uczniów stwierdziła, że korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliłoby bardzo negatywnie.

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od

hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)⁸.

Uczniowie z Gminy Czarniejewo w sporej większości (68%) nie mają doświadczenia z hazardowymi grami na pieniądze. Jednakże, 32% uczniów miało do czynienia z taką formą hazardu.

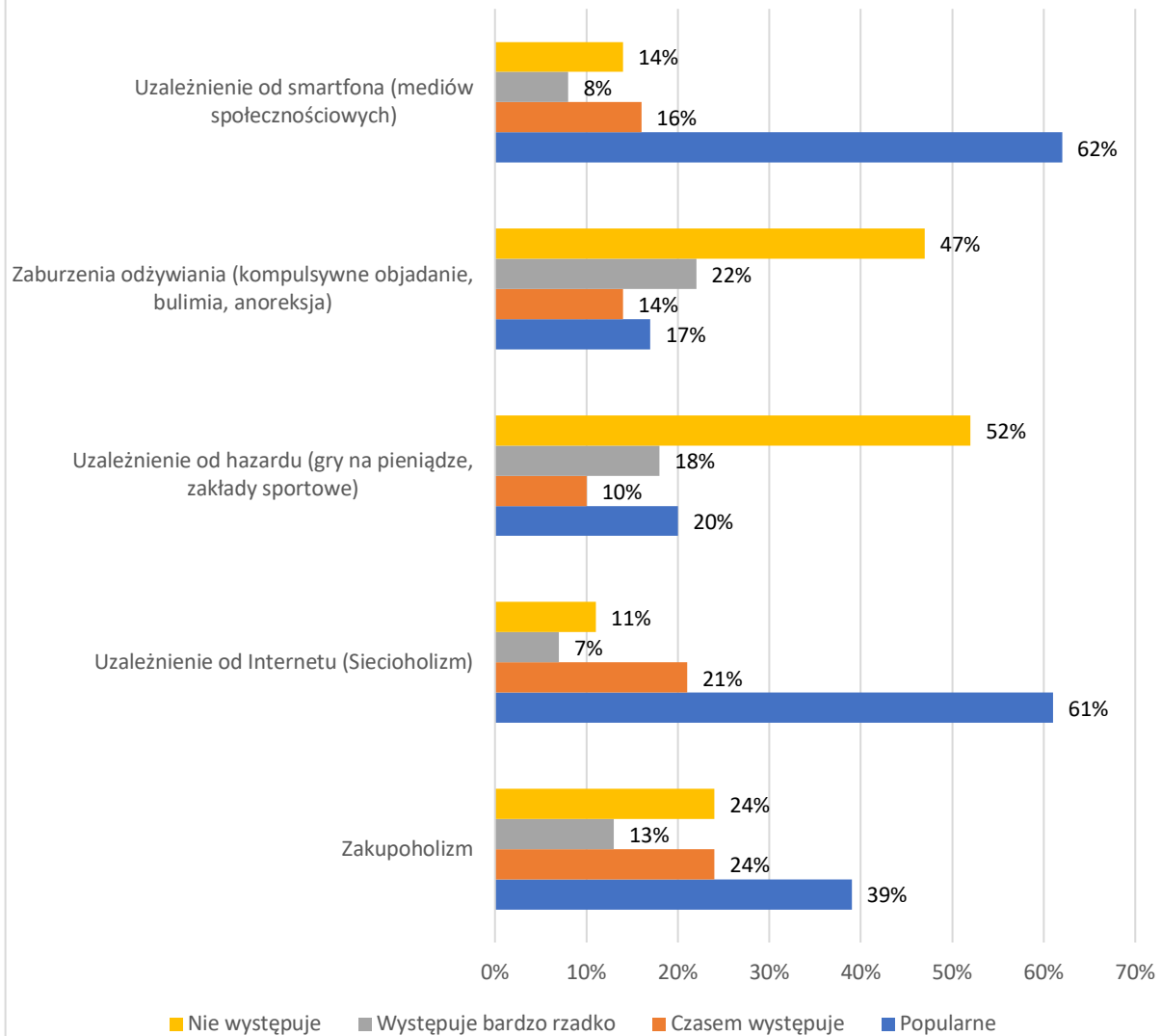
Uczniowie z Gminy Czarniejewo zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych uzależnień behawioralnych w ich otoczeniu. Za najbardziej powszechne⁹ uczniowie uznali: uzależnienie od smartfon i mediów społecznościowych (88%) oraz uzależnienie od Internetu (82%). Natomiast jako najrzadziej występujące¹⁰ uzależnienie behawioralne badani ocenili uzależnienie od hazardu (70%) oraz zaburzenia odżywiania (69%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

⁸ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

⁹ Suma odpowiedzi: popularne i czasem występuje

¹⁰ Suma odpowiedzi: nie występuje i występuje bardzo rzadko

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Czerniejewo pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

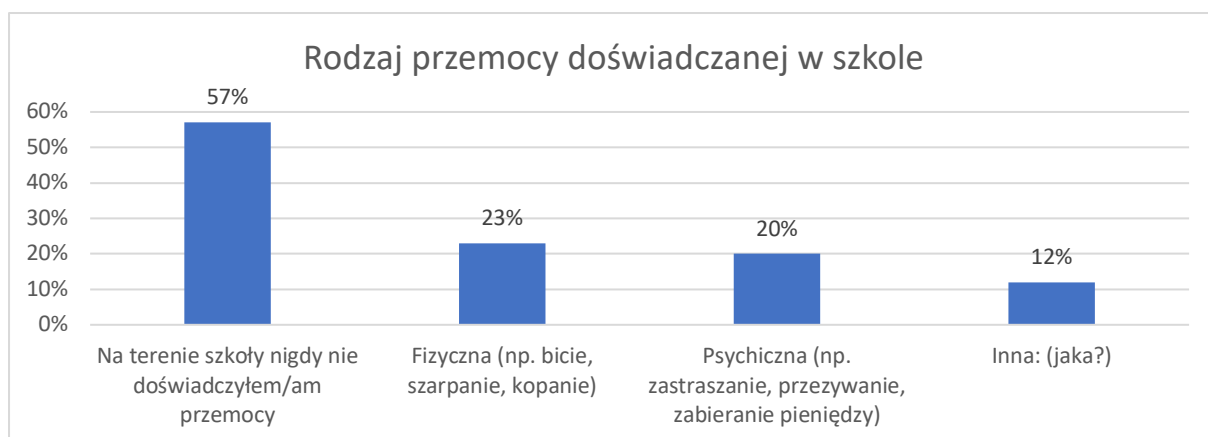
W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Większa część uczniów deklaruje, że nie jest osobą doznającą przemocy ze strony innych uczniów (55%).

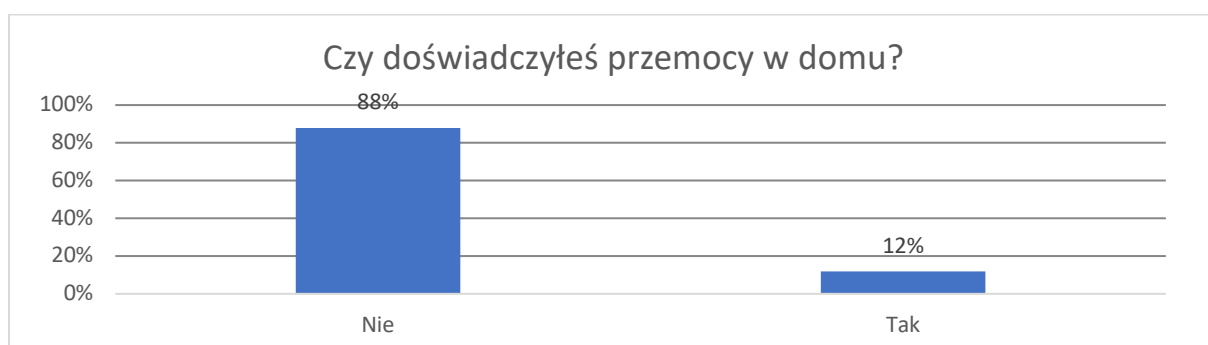
Niepokojące, wydają się dane, że jest grupa uczniów, która przyznaje, że kilka razy w tygodniu doświadcza w szkole przemocy. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że we wszystkich badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące o doświadczaniu przemocy w szkole: codziennie, kilka razy w miesiącu oraz roku.

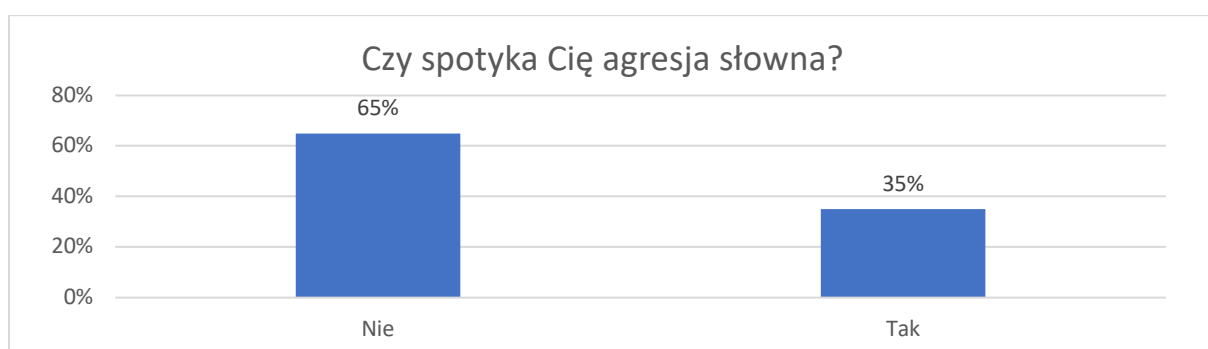
Zapytaliśmy też uczniów o rodzaj spotykanej przez nich przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że uczniowie częściej doświadczają w szkole przemocy fizycznej niż psychicznej ze strony innych uczniów.

Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym oba te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej. Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów Gminy Czarniejewo (12%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań – uczniowie Szkół Gminy Czarniejewo wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (35%).

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić

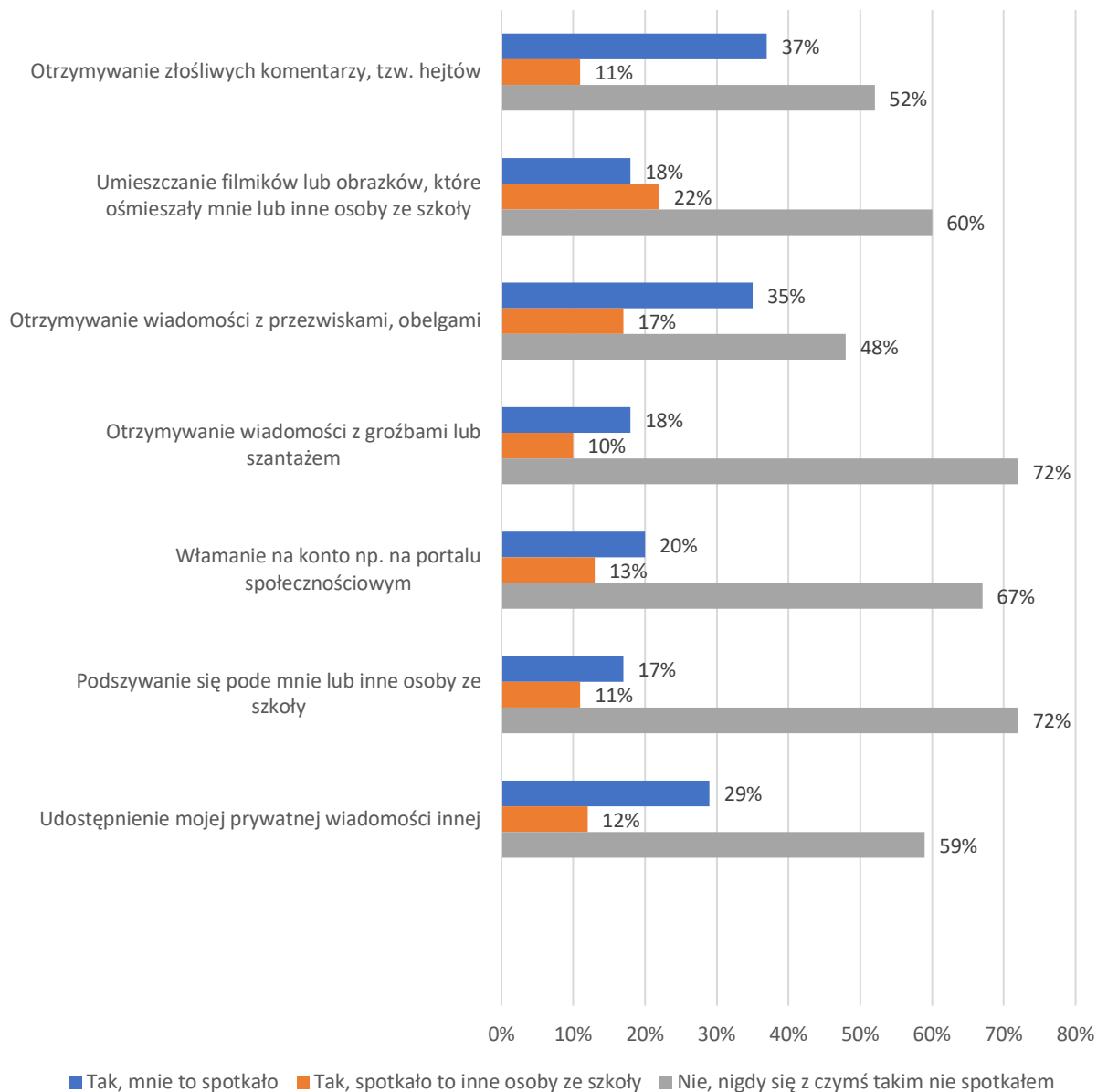
doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Czerniejewo nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

37% uczniów doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (35%) oraz często została udostępniana ich prywatna korespondencja (29%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą

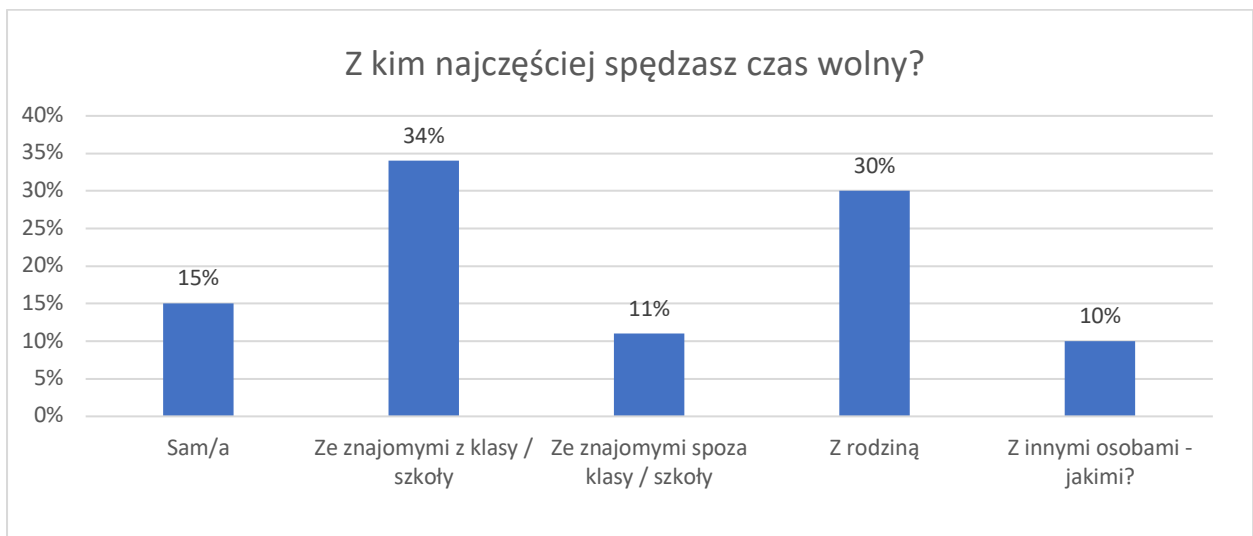
CZAS WOLNY

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacerowanie i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Uczniowie najczęściej czasu wolnego ze znajomymi z klasy/szkoły (34%) oraz rodziną (30%).

Dorośli mieszkańcy Gminy Czarniejewo

- W opinii mieszkańców Gminy Czarniejewo najistotniejszymi problemami społecznymi są zanieczyszczenie powietrza - uzależnienia behawioralne (77%), zanieczyszczenie powietrza (75%) oraz uzależnienie od papierosów (75%).
- Z kolei w kwestii zjawisk uzależnień bardzo powszechnymi w ich środowisku są: nikotynizm (88%), siecioholizm (83%) oraz alkoholizm (81%).
- Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Czarniejewo 16% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy w rodzinie, a 45% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Czarniejewo odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim stopniu ryzyka – większość badanych z rozumą spożywa alkohol – najczęściej kilka razy w roku (45%) oraz kilka razy w miesiącu (23%), wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (1-2 porcje: 55%, 3-4 porcje: 3%).
- 19% badanych uważa, że w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol, a dla 68% jest tych miejsc za dużo.
- 84% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku, a 65% badanych mieszkańców nie zna miejsc do których po pomoc może zgłosić się osoba uzależniona od alkoholu.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Czarniejewo jest zauważalnym nałogiem – 84% z badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych, a łącznie 16% badanych pali regularnie papierosy lub e-papierosy.
- 55% z badanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze. 45% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu takich osób przyjmujących substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze.

- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Czarniejewo, jest nie rozpowszechnionym zjawiskiem - 97% respondentów przyznaje, że nie ma doświadczenia z grami hazardowymi.
- Mniejszość respondentów (48%) nie ma tendencji do "zajadania" stresów i trudnych emocji, podczas gdy 52% przyznaje się do takiego zachowania. Co więcej, aż 84% badanych nie ma problemów z kontrolowaniem swoich zachowań jedzeniowych, co oznacza, że 16% doświadcza trudności w tym obszarze. Wyniki te sugerują, że problemy związane z niekontrolowanym jedzeniem w reakcji na stres dotyczą mniejszości z badanych.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań 87% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych. Badani wskazali na potrzebę organizacji: wsparcia psychologicznego dla rodzin (37%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (19%), warsztatów profilaktycznych dla uczniów (19%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (11%) oraz pomocy w integracji dzieci (11%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Kontynuowanie podejmowanych działań informujących o negatywnych skutkach zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.

- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy niewystarczająco odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol – 24% sprzedawców zawsze sprawdza dowód potwierdzający pełnoletność klienta, 52% robi to często, a aż 24% robi to rzadko.
- 24% z badanych uważa, że osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- Respondenci wskazują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (33%), kilka razy w miesiącu (5%), kilka razy w tygodniu (5%), a 57% deklaruje, że do takich sytuacji nie dochodzi.
- 95% badanych deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie budzącej wątpliwości osobie niepełnoletniej, a pozostałe 5% deklaruje, że nie jest pewna czy sprzedała alkohol osobie pełnoletniej.

- 57% badanych stwierdza, że nie dochodzi do sytuacji spożywania alkoholu w obrębie sklepu.
- Sprzedawcy charakteryzują się **wysoką świadomością konsekwencji picia alkoholu** –81% badanych nie zgadza się na to, aby kobiety w ciąży piły alkohol, również 81% nie zgadza się na prowadzenie pojazdów mechanicznych po spożyciu oraz 81% badanych uważa, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Rekomendowane działania dla sprzedawców napojów alkoholowych:

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych (szkolenie w punktach sprzedaży alkoholu), działania edukacyjne z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty i ulotki, naklejki do umieszczenia w punktach.
- Podejmowanie cyklicznych działań kontrolnych, interwencyjnych a także prewencyjno – edukacyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych np. wykorzystanie procedur badawczo - profilaktycznych.
- Zakup i kolportaż materiałów edukacyjnych skierowany do sprzedawców napojów alkoholowych występujących do Urzędu Gminy z wnioskiem o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
- Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją oraz z organem kontrolnym takim jak GKRPA.

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Ksawerów jest obecne. 16% uczniów deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich

rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia oraz zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 18% uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego oraz namowa znajomych. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest obecny wśród uczniów szkół Gminy Ksawerów. 7% z ankietowanych uczniów zadeklarowało, że przyjmował kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze. Ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadomiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Należy zwrócić uwagę na obniżający się wiek osób sięgających po napoje energetyzujące, które stanowią duże obciążenie zdrowotne dla młodego organizmu. Aż 26% uczniów jest zdania, że napoje energetyczne są zdrowe. Co więcej, 28% uczniów deklaruje, że pije napoje energetyczne.
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób najczęściej – do 2 godzin dziennie - (26%). Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach i wypełnieniu obowiązków są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne

jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

- Wnikliwie należy ocenić skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, ponieważ internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Doświadczenia z taką formą „rozrywki” deklaruje – 32% uczniów. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemu przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- Uczniowie w Gminie Ksawerów deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają agresji słownej. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadarek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**
  - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
  - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,

- rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
  - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,
- uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu,
- oraz będą miały na celu:
- poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
  - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
  - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznanym,
  - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
  - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i dobrem treści programów komputerowych oraz Internetu,
  - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
  - ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
  - poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
  - poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
  - pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.
- **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**
- ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
  - ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
  - ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
  - ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
  - ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
  - ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
  - ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
  - ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.

- ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.

Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu